

אמרות והנהגות

מפתח	וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה	ברכות ד:ב
	וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה	
מפתח	איזהו בן העוה"ב זהו הסומך גאולה לתפלה של ערבית	ברכות ד:ב
	דאמר ר' יוחנן איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית	
מפתח	כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא	ברכות ד:ב
	אמר רבי אלעזר א"ר אבינא כל האומר (תהלים קמ"א, א) תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא	
מפתח	כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו	ברכות ה:א
	אמר רבי שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו שנאמר ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר התעיף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא יסורין שנאמר מזי רעב ולחומי רשף	
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם אדם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצב ולוקח שמח	ברכות ה:א
	אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם אדם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצב ולוקח שמח אבל הקב"ה אינו כן נתן להם תורה לישראל ושמח שנא' כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו	
מפתח	שלוש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין	ברכות ה:א
	תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלוש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא	
מפתח	כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו	ברכות ה:א
	א"ר יצחק כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו שנאמר (איוב ה, ז) ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר (משלי כג, ה) התעיף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא מזיקין שנאמר (דברים לב, כד) מזי רעב ולחומי רשף וקטב מירי	
מפתח	כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו	ברכות ה:א
	אמר רבי שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו	
מפתח	כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב של שתי פיות בידו	ברכות ה:א
	א"ר יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב של שתי פיות בידו שנאמר (תהלים קמ"ט, ו) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם	
מפתח	אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורין	ברכות ה:ב
	אמר ליה חביבין עליך יסורין א"ל לא הן ולא שכון א"ל הן לי ידך יהב ליה ידיה ואוקמיה אמאי לוקים ר' יוחנן לנפשיה אמרי אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים	
מפתח	בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס	ברכות ה:ב
	אמר ר' יוחנן בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס שנא' (ישעיהו נ, ב) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה	
מפתח	כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות	ברכות ה:ב
	אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר (ירמיהו לג, יא) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות	
מפתח	כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין	ברכות ה:ב
	אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר (קהלת יב, יג) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'	
מפתח	כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע	ברכות ה:ב
	אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר (תהלים יב, ט) סביב רשעים יתהלכון	
מפתח	שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך	ברכות ה:ז
	שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך	
מפתח	טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות	ברכות ה:ז
	וא"ר יוחנן משום רבי יוסי טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות שנא' (הושע ב, ט) ורדפה את מאהביה וגו' ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה	

אמרות והנהגות

קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר יותר ממלחמת גוג ומגוג

מפתח

וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי **קשה תרבות רעה** בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג שנאמר **(תהלים ג, א)** מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתוב בתריה **(תהלים ג, ב)** השם מה רבו צרי רבים קמים עלי ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב **(תהלים ב, א)** למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו מה רבו צרי לא כתיב

ברכות ז:ב

גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה

מפתח

וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי **גדולה שמושה** של תורה יותר מלמודה שנא' **(מלכים ב ג, יא)** פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו למד לא נאמר אלא יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה

ברכות ז:ב

מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה

מפתח

דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא **מיום** שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד

ברכות ז:א

לעולם יכנס אדם שני פתחים בבית הכנסת

מפתח

מאי קרא **(משלי ת, לד)** אשרי אדם שומע לי לשקד על דלתותי יום יום לשמור מזוזת פתחי וכתוב בתריה כי מוצאי מצא חיים אמר רב חסדא **לעולם יכנס** אדם שני פתחים בבית הכנסת שני פתחים סלקא דעתך אלא אימא שיעור שני פתחים ואחר כך יתפלל

ברכות ז:א

גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים

מפתח

ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא **גדול הנהנה** מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב **(תהלים קיב, א)** אשרי איש ירא את ה' ואילו גבי הנהנה מיגיעו כתיב **(תהלים קכח, ב)** יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה

ברכות ז:א

לעולם ידור אדם במקום רבו

מפתח

ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא **לעולם ידור אדם** במקום רבו שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה

ברכות ז:א

כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני

מפתח

מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים שנאמר הן אל כביר ולא ימאס וכתוב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' אמר הקב"ה **כל העוסק בתורה** ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם

ברכות ז:א

כל הסומך גאולה לתפלה אינו נזוק

מפתח

כל הסומך גאולה לתפלה אינו נזוק

ברכות ט:ב

איזהו בן העוה"ב זהו הסומך גאולה של ערבית לתפלה של ערבית

מפתח

אמר ר' יוחנן **איזהו** בן העוה"ב זהו הסומך גאולה של ערבית לתפלה של ערבית

ברכות ט:ב

אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים

מפתח

רבי יוחנן ורבי (אליעזר) דאמרי תרווייהו **אפילו חרב חדה** מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים

ברכות י:א

שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה

מפתח

בא וראה **שלא כמדת** הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והקב"ה אינו כן צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והיינו דאמרה חנה **(שמואל א ב, ב)** אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כאלהינו

ברכות י:א

שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו והקב"ה מבלה מעשיו

מפתח

שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו והקב"ה מבלה מעשיו

ברכות י:א

חמשה ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד

מפתח

חמשה ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד לא אמרן אלא כנגד הקב"ה וכנגד נשמה מה הקב"ה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף מה הקדוש ברוך הוא רואה ואינו נראה אף נשמה רואה ואינה נראית מה הקב"ה זן את כל העולם כלו אף נשמה זנה את כל הגוף מה הקב"ה טהור אף נשמה טהורה מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים אף נשמה יושבת בחדרי חדרים יבא מי שיש בו חמשה דברים הללו וישבח למי שיש בו חמשה דברים הללו

ברכות י:א

וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו

מפתח

א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זמרא **כל התולה** בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו משה תלה בזכות אחרים שנא' **(שמות לב, יג)** זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך תלו לו בזכות עצמו שנאמר **(תהלים קנ, כג)** ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית חזקיהו תלה בזכות עצמו דכתיב זכר נא את אשר התהלכתי לפניך תלו לו בזכות אחרים שנא' **(מלכים ב יט, לד)** וגנותי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי

ברכות י:ב

אמרות והנהגות

מפתח	כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים	ברכות י:ב
	א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זמרא כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים	
מפתח	כל המארח תלמיד חכם בתוך ביתו כל המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומהנהו מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו נ	ברכות י:ב
	א"ר יוסי בר רבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב כל המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומהנהו מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מקריב תמידין	
מפתח	אפילו בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמים	ברכות י:ב
	א"ר חנן אפילו בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר (קהלת ה, ו) כי ברוב חלומות והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא	
מפתח	כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו הכתוב אומר ואותי השלכת אחרי גויך	ברכות י:ב
	א"ר יוסי בר' חנינא משום ראב"י כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו הכתוב אומר (מלכים א יד, ט) ואותי השלכת אחרי גויך אל תקרי גויך אלא גאיך אמר הקב"ה לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים	
מפתח	גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה	ברכות י:ב
	א"ר מני גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה מדקתני הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה מכלל דקורא בעונתה עדיף	
מפתח	כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו	ברכות י:ב
	אמר רבה בר חנינא סבא משמיה דרב כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו	
מפתח	כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא	ברכות י:ב
	אמר רבה בר חנינא סבא משמיה דרב כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא	
מפתח	כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו	ברכות י:ב
	סומכוס אומר כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו	
מפתח	כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה	ברכות י:א
	אמר רב כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה	
מפתח	כל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו	ברכות י:א
	אמר רב יצחק בר אשיאן כל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו	
מפתח	כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות	ברכות י:א
	א"ר חייא א"ר יוחנן כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות	
מפתח	כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו	ברכות י:ב
	אמר עולא כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו	
מפתח	כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם	ברכות י:ב
	אמר עולא כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם	
מפתח	סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים	ברכות י:א
	ר' יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים	
מפתח	אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם	ברכות י:א
	אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה (קהלת ז, א) טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו	
מפתח	צדיקים במיתתן קרואים חיים	ברכות י:ח
	קהלת ט, ה) כי החיים יודעים שימותו אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים	
מפתח	אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה	ברכות י:ט
	תנא דבי ר' ישמעאל אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה	

אמרות והנהגות

מפתח	לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן	ברכות ט:א
	תנא משמיה דרבי יוסי לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן ואמר רב יוסף מאי קראה שנאמר (ישעיהו א, ט) כמעט כסדום היינו	
מפתח	כל המלמד לבנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב	ברכות כא:ב
	דאמר ריב"ל כל המלמד לבנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב שנאמר (דברים ז, ט) והודעתם לבניך ולבני בניך וכתוב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב	
מפתח	המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה	ברכות כד:ב
	המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה	
מפתח	ואין פגיעה אלא תפלה	ברכות כו:ב
	תפלת ערבית שנאמר (בראשית כח, יא) ויפגע במקום וילן שם ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיהו ז, טז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי	
מפתח	המתפלל אחורי רבו והנותן שלום לרבו והנותן שלום לרבו והחולק על ישיבתו של רבו...	ברכות כז:ב
	רבי אליעזר אומר המתפלל אחורי רבו והנותן שלום לרבו והמחזיר שלום לרבו והחולק על ישיבתו של רבו והאומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מ ישראל	
מפתח	כל המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות...	ברכות כא:א
	אריב"ל כל המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות לר' יהודה עליו הכתוב אומר (צפניה ג, יח) נוגי ממועד אספתי ממך היו	
מפתח	כל המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות	ברכות כא:א
	א"ר אלעזר כל המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות לר' יהודה עליו הכתוב אומר נוגי ממועד אספתי ממך היו מאי משמע דהאי נוגי לישנא דצערא הוא דכתיב (תהלים קיט, כח) דלפה נפשי מתוגה רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (איכה א, ד) בתולותיה נוגות והיא מר לה	
מפתח	יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם	ברכות כח:ב
	יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם	
מפתח	וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה	ברכות לא:ב
	וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה	
מפתח	כל היושב בתענית בשבת קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה	ברכות לא:ב
	ואמר רבי אלעזר משום רבי יוסי בן זמרא כל היושב בתענית בשבת קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה ואף על פי כן חוזרין ונפרעין ממנו דין עונג שבת	
מפתח	מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה צבאות עד שבאתה חנה וקראתו צבאות	ברכות לא:ב
	אמר רבי אלעזר מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה צבאות עד שבאתה חנה וקראתו צבאות	
מפתח	גדולה תענית יותר מן הצדקה	ברכות לב:ב
	וא"ר אלעזר גדולה תענית יותר מן הצדקה מאי טעמא זה בגופו זה בממונו	
מפתח	גדולה תפלה יותר ממעשים טובים	ברכות לב:ב
	וא"ר אלעזר גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממה רבינו אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה שנאמר (דברים ג, כו) אל תוסף דבר אלי וסמך ליה עלה ראש הפסגה	
מפתח	גדולה תפלה יותר מן הקרבנות	ברכות לב:ב
	וא"ר אלעזר גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנא' (ישעיהו א, יא) למה לי רוב זבחיכם וכתוב ובפרשכם כפיכם	
מפתח	מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה	ברכות לב:ב
	א"ר אלעזר מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר (איכה ג, ח) גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי	
מפתח	מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים	ברכות לב:ב
	א"ר אלעזר מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים שנא' (יחזקאל ד, ג) ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינך ובין העיר	

אמרות והנהגות

מפתח	כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם	ברכות לגב:
	א"ר חנין א"ר חנינא כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם מנא לן ממשנה רבינו שנא' (דברים ט, כו) ואתפלל אל ה' וכתוב בתריה וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא	
מפתח	כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו	ברכות לגב:
	וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר (ישעיהו כז, יא) כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו	
מפתח	הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים	ברכות לגב:
	אמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה	
מפתח	אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים	ברכות לגב:
	א"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר (ישעיהו לג, ו) יראת ה' היא אוצרו	
מפתח	אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד	ברכות לגב:
	דאמר שמואל אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד שנאמר (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ	
מפתח	מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין	ברכות לגב:
	דא"ר אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין שנאמר (ישעיהו נז, יט) שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר לקרוב	
מפתח	בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים	ברכות להב:
	בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנא' (ישעיהו סא, ה) ועמדו זרים ורעו צאנכם וגומר	
מפתח	בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן	ברכות להב:
	ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנא' (דברים יא, יד) ואספת דגנך ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן שנא' (דברים כח, מח) ועבדת את אויביך וגומר	
מפתח	תבשיל של תרדין יפה ללב וטוב לעינים	ברכות לטא:
	אמר רב חסדא תבשיל של תרדין יפה ללב וטוב לעינים וכ"ש לבני מעים	
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם	ברכות מא:
	וא"ר זירא ואיתימא ר' חנינא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק אבל הקב"ה אינו כן מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנאמר (שמות טו, כו) ויאמר אם שמוע תשמע אם שמוע תשמע ואם לאו לא תשמע ד"א אם שמוע בישן תשמע בחדש ואם יפנה לבבך שוב לא תשמע	
מפתח	הרגיל בדגים קטנים אינו בא לידי חולי מעים	ברכות מא:
	אמר רב חייה בר אשי אמר רב הרגיל בדגים קטנים אינו בא לידי חולי מעים ולא עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומרבינן ומברין כל גופו של אדם	
מפתח	שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לגאולה תפלה תכף לנטילת ידים ברכה	ברכות מא:
	אמר רב שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לגאולה תפלה תכף לנטילת ידים ברכה	
מפתח	עתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון	ברכות מגב:
	אמר רב עתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון שנאמר (הושע יד, ז) ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון	
מפתח	ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם...	ברכות מגב:
	ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם אל יצא כשהוא מבושם לשוק ואל יצא יחידי בלילה ואל יצא במנעלים המטולאים ואל יספר עם אשה בשוק ואל יסב בחבורה של עמי הארץ ואל יכנס באחרונה לבית המדרש ויש אומרים אף לא יפסיע פסיעה גסה ואל יהלך בקומה זקופה	
מפתח	נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים	ברכות מגב:
	אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים מנלן מתמר שנאמר (בראשית לח, כה) היא מוצאת וגומר	
מפתח	המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה	ברכות מגב:
	דאמר מר המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה דכתיב (ישעיהו נ, ג) מלא כל הארץ כבודו	

אמרות והנהגות

מפתח	כל סעודה שאין בה מלח אינה סעודה	ברכות מד:א
	אמר רב כל סעודה שאין בה מלח אינה סעודה אמר רבי חייא בר אבא	
מפתח	כל סעודה שאין בה שריף אינה סעודה	ברכות מד:א
	א"ר יוחנן כל סעודה שאין בה שריף אינה סעודה	
מפתח	כל האוכל ירק קודם ארבע שעות אסור לספר הימנו	ברכות מד:ב
	וא"ר יצחק כל האוכל ירק קודם ארבע שעות אסור לספר הימנו	
מפתח	כל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו	ברכות מד:א
	כל העונה אמן יתומה יהיו בניו יתומים חטופה יתחטפו ימיו קטופה יתקטפו ימיו וכל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו	
מפתח	כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל	ברכות מד:ב
	דאמר מר כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל	
מפתח	אין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא	ברכות מח:ב
	ורבי יוחנן אמר לפי שאינ מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא	
מפתח	חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה	ברכות מח:ב
	ר"מ אומר ומנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה	
מפתח	מברכותיו של אדם ניכר אם ת"ח הוא אם לאו	ברכות נא:
	ומברכותיו של אדם ניכר אם ת"ח הוא אם לאו כיצד רבי אומר ובטובו הרי זה ת"ח ומטובו ה"ז בור	
מפתח	ד' דברים נאמרו בפת אין מניחין בשר חי על הפת ואין מעבירין כוס מלא על הפת ואין זורקין את הפת...	ברכות נב:
	ת"ר ד' דברים נאמרו בפת אין מניחין בשר חי על הפת ואין מעבירין כוס מלא על הפת ואין זורקין את הפת ואין סומכין את הקערה בפת	
מפתח	כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים	ברכות נא:
	א"ר יוחנן כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר (דברים לג, כג) ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה	
מפתח	גדול העונה אמן יותר מן המברך	ברכות נג:ב
	והתניא ר' יוסי אומר גדול העונה אמן יותר מן המברך	
מפתח	חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה	ברכות נד:א
	חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה שנאמר (דברים ו, ה) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאדך בכל ממונך	
מפתח	כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב	ברכות נה:א
	כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב שנאמר (משלי יג, יב) תוחלת ממושכה מחלה לב	
מפתח	כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו	ברכות נה:א
	ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו	
מפתח	שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם...	ברכות נה:א
	ואמר רב יהודה שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא כוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות ס"ת לקרות ואינו קורא דכתיב (דברים ל, כ) כי הוא חייך ואורך ימין	
מפתח	שלשה צריכים רחמים מלך טוב שנה טובה וחלום טוב	ברכות נה:א
	אמר רב יהודה אמר רב שלשה צריכים רחמים מלך טוב שנה טובה וחלום טוב דכתיב (משלי כא, א) פלגי מים לב מלך ביד השם	
מפתח	שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן רעב ושובע ופרנס טוב רעב	ברכות נה:א
	אמר רבי יוחנן שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן רעב ושובע ופרנס טוב רעב דכתיב (מלכים ב, ח, א) כי קרא ה' לרעב וגו' שובע דכתיב (יחזקאל לו, כט) וקראתי אל הדגן והרביתי אותו פרנס טוב דכתיב (שמות לא, ב) ויאמר ה' אל משה לאמר ראה קראתי בשם בצלאל	

אמרות והנהגות

מפתח	אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור	ברכות נה:א
	אמר רבי יצחק אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור שנא' (שמות לה, ל) ראו קרא ה' בשם בצלאל אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה הגון עליך בצלאל אמר לו רבונו של עולם אם לפניך הגון לפני לא כל שכן אמר לו אף על פי כן לך אמור להם הלך ואמר להם לישראל הגון עליכם בצלאל אמרו לו אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון לפנינו לא כל שכן	
מפתח	כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים	ברכות נה:א
	אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים אמר ר' ברכיה חלום אף על פי שמקצתו מתקיים כולו אינו מתקיים מנא לן מיוסף דכתיב (בראשית לז, ט) והנה השמש והירח וגומר	
מפתח	לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה	ברכות נה:ב
	א"ר לוי לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה מנלן מיוסף דכתיב (בראשית לז, ב) אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה וגו' וכתיב (בראשית מא, מו) ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה וגו' מן שבסרי עד תלתין כמה הוי תלת סרי ושב דשבועא ותרתי דכפנא הא כ"ב	
מפתח	לאדם טוב אין מראין לו חלום טוב ואדם רע אין מראין לו חלום רע	ברכות נה:ב
	אמר רב הונא לאדם טוב אין מראין לו חלום טוב ולאדם רע אין מראין לו חלום רע תניא נמי הכי כל שנותיו של דוד לא ראה חלום טוב וכל שנותיו של אחיתופל לא ראה חלום רע	
מפתח	העונה יהא שמיה רבא מברך מובטח לו שהוא בן העולם הבא	ברכות נז:א
	העונה יהא שמיה רבא מברך מובטח לו שהוא בן העולם הבא	
מפתח	כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין	ברכות נז:א
	תנא קמיה דרבי יוחנן כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו יש שותהו וטוב לו שנאמר (תהלים קד, טו) ויין ישמח לבב אנוש ויש שותהו ורע לו שנאמר (משלי לא, ו) תנו שכר לאובד ויין למרי נפש	
מפתח	שלשה משיבין דעתו של אדם אלו הן קול ומראה וריח	ברכות נז:ב
	שלשה משיבין דעתו של אדם אלו הן קול ומראה וריח	
מפתח	שלשה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים	ברכות נז:ב
	שלשה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים	
מפתח	לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל	ברכות נה:א
	א"ר יוחנן לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפי' לקראת מלכי עובדי כוכבים שאם יזכה יבחיץ בין מלכי ישראל למלכי עובדי כוכבים	
מפתח	מיום שחרב בהמ"ק לא נראית רקיע בטהרתה	ברכות נט:א
	א"ר חסדא מיום שחרב בהמ"ק לא נראית רקיע בטהרתה שנאמר (ישעיהו נ, ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם	
מפתח	חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה	ברכות ס:ב
	חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה	
מפתח	לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד	ברכות ס:ב
	אמר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דר' עקיב לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד	
מפתח	המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדין	ברכות סא:א
	המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנם שנאמר (משלי יא, כא) יד ליד לא ינקה רע לא ינקה מדינה של גיהנם	
מפתח	שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה	ברכות סא:א
	שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו דכתיב (קהלת י, ב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו	
מפתח	בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן	ברכות סא:א
	רבי אומר בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול דכתיב (ויקרא י, יב) וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו וגו' בקללה מתחילין מן הקטן בתחלה נתקלל נחש ולבסוף נתקללה חוה ולבסוף נתקלל אדם	
מפתח	כל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא	ברכות סא:א
	וכל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא	

אמרות והנהגות

מפתח	כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין	ברכות סג:א
	ר' אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין	
מפתח	כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו	ברכות סג:א
	אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות לומר לך כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו שנאמר (במדבר ה, י) ואיש את קדשיו לו יהיו וסמך ליה איש איש כי תשטה אשתו	
מפתח	כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו	ברכות סג:א
	א"ר הונא בר ברכיה משום רבי אלעזר הקפר כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר (איוב כב, כה) והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך	
מפתח	כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה	ברכות סג:א
	א"ר טבי א"ר יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר (משלי כד, ז) התרפית ביום צרה	
מפתח	אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה	ברכות סג:ב
	דאמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר (במדבר יט, יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל	
מפתח	כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק וכה להבחין בין דם טמא לדם טהור	ברכות סג:ב
	כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור	
מפתח	כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות	ברכות סג:ב
	כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות	
מפתח	כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה	ברכות סג:א
	ואמר רבי אבין הלוי כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה שנאמר (שמות יח, יב) ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלהים וכי לפני אלהים אכלו והלא לפני משה אכלו לומר לך כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה	
מפתח	היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה	ברכות סג:א
	אמר רבי לוי בר חייא היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר (תהלים פד, ח) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון	
מפתח	תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם	ברכות סג:א
	אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר (ישעיהו נד, יג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך	
מפתח	כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה	שבת י:א
	כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית כתיב הכא ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב וכתוב התם (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד	
מפתח	מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה	שבת י:א
	רבא חזייה לרב המנונא דקא מאריך בצלותיה אמר מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה והוא סבר זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד	
מפתח	לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים	שבת י:ב
	אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים	
מפתח	לעולם יחזר אדם וישב בעיר ששיבתה קרובה שמתוך ששיבתה קרובה עונותיה מועטין	שבת י:ב
	אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם יחזר אדם וישב בעיר ששיבתה קרובה שמתוך ששיבתה קרובה עונותיה מועטין שנאמר (בראשית יט, כ) הנה נא העיר הזאת קרובה לנוס שמה והיא מצער	
מפתח	יפה תענית לחלום כאש לנעורת	שבת יא:א
	אמר רב יפה תענית לחלום כאש לנעורת	
מפתח	כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו	שבת יב:ב
	ואמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי	

אמרות והנהגות

האוחז ס"ת ערום נקבר ערום	מפתח
א"ר יוחנן האוחז ס"ת ערום נקבר ערום ערום ס"ד אלא א"ר זירא ערום בלא מצות בלא מצות ס"ד אלא אימא ערום בלא אותה מצוה הי גזור ברישא אילימא הא גזור ברישא	שבת יד:א
הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים	מפתח
אמר רב הונא הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים	שבת כג:ב
הזהיר במזוזה זוכה לדירה נאה	מפתח
הזהיר במזוזה זוכה לדירה נאה	שבת כג:ב
הזהיר בציצית זוכה לטלית נאה	מפתח
הזהיר בציצית זוכה לטלית נאה	שבת כג:ב
הזהיר בקידוש היום זוכה וממלא גרבי יין	מפתח
הזהיר בקידוש היום זוכה וממלא גרבי יין	שבת כג:ב
איזה עשיר כל שיש לו נחת רוח בעשרו	מפתח
איזה עשיר כל שיש לו נחת רוח בעשרו דברי רבי מאיר	שבת כה:ב
לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות שכיון שמת בטל מן התורה ומן המצות ואין להקב"ה שבח בו	מפתח
לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות שכיון שמת בטל מן התורה ומן המצות ואין להקב"ה שבח בו	שבת לא:א
לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי	מפתח
ת"ר לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי מעשה בשני בני אדם	שבת לב:ב
לא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו	מפתח
אמר רב יהודה לא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו שנאמר (קהלת ג, יד) והאלהים עשה שייראו מלפניו	שבת לא:ב
אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד	מפתח
דא"ר יוחנן משום ר' אלעזר אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'	שבת לא:ב
לא דיין לרשעים שאינן חרדין ועצבין מיום המיתה אלא שלבם בריא להן כאולם	מפתח
אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שאינן חרדין ועצבין מיום המיתה אלא שלבם בריא להן כאולם והיינו דאמר רבה מאי דכתיב (תהלים מט, יד) זה דרכם כסל למו יודעין רשעים שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם	שבת לא:ב
לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס שמא אין עושים לו נס	מפתח
ר' ינאי לטעמיה דאמר לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס שמא אין עושים לו נס ואם עושין לו נס מנכין לו מזכותיו	שבת לב:א
מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב	מפתח
מאי קראה (דברים כב, ח) כי יפול הנופל ממנו להביא ראיה תנא דבי רבי ישמעאל כי יפול הנופל ממנו (ממנו) ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית שהרי לא נפל והכתוב קראו נופל אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב	שבת לא:א
לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר	מפתח
אמר ר' יצחק בריה דרב יהודה לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר	שבת לא:א
בעון נדרים מתה אשה של אדם	מפתח
רבי נתן אומר בעון נדרים מתה אשה של אדם שנאמר (משלי כב, כז) אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתך	שבת לב:ב
בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים	מפתח
רבי אומר בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים שנאמר (קהלת ה, ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצוף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך	שבת לב:ב
בעון שנאת חנם מריבה רבה בתוך ביתו של אדם	מפתח
ר' נחמיה אומר בעון שנאת חנם מריבה רבה בתוך ביתו של אדם ואשתו מפלת נפלים ובניו ובנותיו של אדם מתים כשהן קטנים	שבת לב:ב

אמרות והנהגות

מפתח **בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים וזורעין זרעים ואחרים אוכלין**

ר' אלעזר בר' יהודה אומר **בעון חלה** אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים וזורעין זרעים ואחרים אוכלין שנאמר **(ויקרא כו, טז)** אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבות נפש וזרעתם לריק זרעכם ואכלוהו אויביכם אל תקרי בהלה אלא בחלה

שבת
לג:ב

מפתח **בעון ביטול תרומות ומעשרות שמים נעצרין**

בעון ביטול תרומות ומעשרות שמים נעצרין מלהוריד טל ומטר והיוקר הוה והשכר אבד ובני אדם רצין אחר פרנסתן ואין מגיעין

שבת
לג:ב

מפתח **כל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם**

אמר רב חסדא **כל המנבל** את פיו מעמיקין לו גיהנם שנאמר **(משלי כב, יד)** שוחה עמוקה פי זרות

שבת
לג:א

מפתח **בעון עינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה חרב וביזה רבה ודבר ובצורת בא**

בעון עינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה חרב וביזה רבה ודבר ובצורת בא ובני אדם אוכלין ואינן שבעין ואוכלין לחמם במשקל דכתיב **(ויקרא כו, כה)** והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית וגו' ואין ברית אלא תורה שנאמר **(ירמיהו לג, כה)** אם לא בריתי יומם ולילה חרב

שבת
לג:א

מפתח **בעון שבועת שוא ושבועת שקר וחילול השם וחילול שבת חיה רעה רבה ובהמה כלה ובני אדם מתמעטין**

בעון שבועת שוא ושבועת שקר וחילול השם וחילול שבת חיה רעה רבה ובהמה כלה ובני אדם מתמעטין והדרכים משתוממין שנא' **(ויקרא כו, כג)** ואם באלה לא תוסרו לי אל תקרי באלה אלא בשלחתי בכם את חית השדה וגו' וכתוב בשבועת שקר **(ויקרא יט, יב)** ולא תשבועו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך ובחלול השם כתיב **(ויקרא כב, לב)** ולא תחללו את שם קדשי ובחלול שבת כתיב **(שמות לא, יד)** מחללה מות יומת ויליף חילול חילול משבועת שקר

שבת
לג:א

מפתח **בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל**

בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל שנאמר **(במדבר לה, לג)** ולא תחניפו וגו' ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה הא אתם מטמאים אותה אינכם יושבים בה ואיני שוכן בתוכה

שבת
לג:א

מפתח **בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם**

בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם ומגלין אותן ובאין אחרים ויושבין במקומן שנאמר **(ויקרא יח, כז)** כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ וגו' וכתוב ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה וגו' וכתוב **(ויקרא יח, כח)** ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה ועבודת כוכבים כתיב **(ויקרא כו, ל)** ונתתי את פגריכם וגו' וכתוב והשמתי את מקדשיכם וגו' ואתכם אזרה בגוים בשמיטין ויובלות כתיב **(ויקרא כו, לד)** אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויביכם וגו' וכתוב **(ויקרא כו, לד)** כל ימי השמה תשבות

שבת
לג:א

מפתח **בעון נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים**

בעון נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין שנא' **(ישעיהו ט, טז)** על כן על בחוריו לא ישמח ה' ואת יתומיו [ואת] (ו) אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה

שבת
לג:א

מפתח **פתח ר' יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן**

פתח ר' יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות ר' יוסי שתק נענה רשב"י ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן שווקין להושיב בהן זונות מרחצאות לעדן בהן עצמן גשרים ליטול מהן מכס הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות אמרו יהודה שעילה יתעלה יוסי ששתק יגלה לציפורי שמעון שגינה יהרג

שבת
לג:ב

מפתח **נפקו חזו אינשי דקא כרבי זרעי**

נפקו חזו אינשי דקא כרבי זרעי אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה כל מקום שנותנין עיניהן מיד נשרף יצתה בת קול ואמרה להם להחריב עולמי יצאתם חיזרו למערכתכם הדור אזול איתיבו תריסר ירחי שתא אמרי משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש יצתה בת קול ואמרה צאו ממערכתכם נפקו כל היכא דהוה מחי ר' אלעזר הוה מסי ר"ש

שבת
לג:ב

מפתח **כל האוחז באמה ומשתין כאילו מביא מבול לעולם**

דתניא ר' אלעזר אומר **כל האוחז** באמה ומשתין כאילו מביא מבול לעולם

שבת
מא:א

מפתח **כל המניח ידיו כנגד פניו של מטה כאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו**

אמר רב הונא אמר רב **כל המניח** ידיו כנגד פניו של מטה כאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו

שבת
מא:א

מפתח **כל מי שאפשר למחות לאנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו**

מעיל רבי יונתן **כל מי** שאפשר למחות לאנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו באנשי עירו נתפס על אנשי עירו בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו

שבת
נד:ב

אמרות והנהגות

מפתח	אין יסורין בלא עון	שבת נה:א
	אין יסורין בלא עון דכתיב (תהלים פט, לג) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם	
מפתח	מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בה	שבת נה:א
	דא"ר אחא בר' חנינא מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בה לרעה חוץ מדבר זה דכתיב (יחזקאל ט, ד) ויאמר ה' אליו עבור בתוך העיר בתוך ירושלים והתוית תיו על מצחות האנשים והנאנקים על כל התועבות הנעשות בתוכה	
מפתח	אל תקרי מקדשי אלא מקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו	שבת נה:א
	והיינו דכתיב (יחזקאל ט, ו) זקן בחור ובתולה טף ונשים תהרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו התיו אל תגשו וממקדשי תחלו וכתוב ויחלו באנשים הזקנים אשר לפני הבית תני רב יוסף אל תקרי מקדשי אלא מקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו	
מפתח	אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון	שבת נה:א
	אמר רב אמי אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון אין מיתה בלא חטא דכתיב (יחזקאל יח, כ) הנפש החוטאת היא תמות בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הבן צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת הרשע עליו תהיה	
מפתח	ג' דברים מביאין את האדם לידי עניות	שבת סב:ב
	ג' דברים מביאין את האדם לידי עניות ואלו הן המשתין מים בפני מטתו ערום ומזלזל בנטילת ידים ושאשתו מקללתו בפניו	
מפתח	אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד גליות בלבד	שבת סג:א
	דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד גליות בלבד שנאמר (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ	
מפתח	שני תלמידי חכמים המחדיין זה לזה בהלכה הקב"ה מצליח להם	שבת סג:א
	א"ר אלעזר שני תלמידי חכמים המחדיין זה לזה בהלכה הקב"ה מצליח להם שנאמר (תהלים מה, ה) והדרך צלח אל תקרי והדרך אלא וחדדך	
מפתח	שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא מקשיב להן	שבת סג:א
	אמר ר' שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא מקשיב להן שנאמר (מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה' וגו'	
מפתח	חייב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה	שבת סג:א
	א"ר אמי אפילו חייב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה	
מפתח	כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות	שבת סג:א
	א"ר חנינא בר אידו כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר (קהלת ח, ה) שומר מצוה לא ידע דבר רע	
מפתח	שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקדוש ב"ה שומע לקולן	שבת סג:א
	אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקדוש ב"ה שומע לקולן שנאמר (שיר השירים ח, יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני	
מפתח	שני ת"ח המדגילים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא אוהבן	שבת סג:א
	אמר רבי שמעון בן לקיש שני ת"ח המדגילים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא אוהבן שנאמר (שיר השירים ב, ד) ודגלו עלי אהבה	
מפתח	גדול המלוה יותר מן העושה צדקה	שבת סג:א
	א"ר שמעון בן לקיש גדול המלוה יותר מן העושה צדקה	
מפתח	כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו	שבת סג:א
	א"ר שמעון בן לקיש כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו שנאמר (איוב ו, יד) למס מרעהו חסד שכן בלשון יונית קורין לכלב למס	
מפתח	כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר...	שבת עה:א
	א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר (ישעיהו ה, יב) ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו	
מפתח	כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה	שבת עז:ב
	אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה ברא שבלול לכתית ברא זבוב לצירעה יתוש לנחש ונחש לחפפית וסממית לעקרב	

אמרות והנהגות

לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ואפי' שעה אחת	מפתח
אמר רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ואפי' שעה אחת שהרי כמה שנים נשנית משנה זו בבית המדרש ולא נתגלה טעמה עד שבא רבי חנינא בן עקביא ופירשה	שבת פג:ב
לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפי' בשעת מיתה	מפתח
אמר רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפי' בשעת מיתה שנא' (במדבר יט, יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל אפי' בשעת מיתה תהא עוסק בתורה	שבת פג:ב
אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה	מפתח
אמר ר"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל	שבת פג:ב
החושד בכשרים לוקה בגופו	מפתח
אמר ריש לקיש החושד בכשרים לוקה בגופו דכתיב (שמות ד, א) והן לא יאמינו לי וגו'	שבת צא:א
מדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות	מפתח
אמר רבא ואיתימא רבי יוסי בר' חנינא מדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות דאילו במדת פורענות כתיב (שמות ד, ו) ויוציאה והנה ידו מצורעת כשלג ואילו במדה טובה כתיב ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו מחיקו הוא דשבה כבשרו	שבת צא:א
איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע	מפתח
(תהלים פא, ז) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע	שבת קה:ב
כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו	מפתח
א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו שנאמר (תהלים נו, ט) נודי ספרתה אתה שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך	שבת קה:ב
כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו	מפתח
א"ר יהודה אמר רב כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו שנאמר (יהושע כד, ל) ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרח אשר בהר אפרים מצפון להר געש	שבת קה:ב
כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים	מפתח
א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים מדה כנגד מדה שנאמר (ישעיהו כז, ח) בסאסאה בשלחה תריבנה	שבת קה:ב
כל הבוכה על אדם כשר מוחלין לו על כל עונותיו	מפתח
שכל הבוכה על אדם כשר מוחלין לו על כל עונותיו	שבת קה:ב
המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד ע"ז	מפתח
והתניא ר"ש בן אלעזר אומר משום חילפא בר אגרא שאמר משום ר' יוחנן בן נורי המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד ע"ז שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז והולך ועובד	שבת קה:ב
יושב הקב"ה זון מקרני ראמים ועד ביצי כינים	מפתח
והאמר מר יושב הקב"ה זון מקרני ראמים ועד ביצי כינים	שבת קז:ב
אם ראשונים בני מלאכים או בני אנשים ואם ראשונים בני אנשים או כחמורים	מפתח
אמר רבא בר זימנא אם ראשונים בני מלאכים או בני אנשים ואם ראשונים בני אנשים או כחמורים ולא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר אלא כשאר חמורים	שבת קיב:ב
כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה	מפתח
ואמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה שנאמר (משלי ת, לו) כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משניאי	שבת קיד:א
איזהו ת"ח שממנין אותו פרנס על הציבור זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר ואפי' במסכת כלה	מפתח
ואמר רבי יוחנן איזהו ת"ח שממנין אותו פרנס על הציבור זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר ואפי' במסכת כלה	שבת קיד:א
איזהו ת"ח שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו זה שמניח חפצו ועוסק בחפצי שמים	מפתח
ואמר רבי יוחנן איזהו ת"ח שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו זה שמניח חפצו ועוסק בחפצי שמים	שבת קיד:א

אמרות והנהגות

איזהו תלמיד חכם כל ששואלין אותו הלכה בכל מקום ואומרה	מפתח
ואמר רבי יוחנן איזהו תלמיד חכם כל ששואלין אותו הלכה בכל מקום ואומרה	שבת קיד:א
איזהו תלמיד חכם שמחזירין לו אבידה בטביעות העין זה המקפיד על חלוקו להופכו	מפתח
ואמר רבי יוחנן איזהו תלמיד חכם שמחזירין לו אבידה בטביעות העין זה המקפיד על חלוקו להופכו	שבת קיד:א
עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות	מפתח
לא הא מני רבי עקיבא היא דאמר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות	שבת קיח:א
כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות	מפתח
א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג מחבלו של משיח	שבת קיח:א
כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים	מפתח
א"ר יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר (ישעיהו נח, יד) אז תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך	שבת קיח:א
כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו	מפתח
אמר רב כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו שנאמר (תהלים לו, ד) והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך	שבת קיח:ב
כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו	מפתח
א"ר יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז [כדור] אנוש מוחלין לו שנאמר (ישעיהו נו, ב) אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו	שבת קיח:ב
אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים	מפתח
אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים שנא' (ישעיהו נו, ד) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וכתוב בתריה והביאותים אל הר קדשי וגו'	שבת קיח:ב
כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית	מפתח
אמר רב המנוא כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שנאמר ויכולו אל תקרי ויכולו	שבת קיט:ב
כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו...	מפתח
אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו (ישעיהו ו, ז) וסר עונך וחטאתך תכופר	שבת קיט:ב
כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו	מפתח
אריב"ל כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו שנאמר (שופטים ה, ב) בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה' מ"ט בפרוע פרעות משום דברכו השם	שבת קיט:ב
כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע	מפתח
אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע שנאמר (ישעיהו כו, ב) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים אל תיקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן	שבת קיט:ב
אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת	מפתח
א"ר יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת שנאמר (ירמיהו יז, כז) ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא וגו' והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה	שבת קיט:ב
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת	מפתח
אמר אביי לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת שנאמר (יחזקאל כב, כו) ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם	שבת קיט:ב
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו ק"ש שחרית וערבית	מפתח
אמר ר' אבהו לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו ק"ש שחרית וערבית שנאמר (ישעיהו ה, יא) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו וגו' וכתוב (ישעיהו ה, יב) והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתייהם ואת פועל ה' לא יביטו וכתוב (ישעיהו ה, יג) לכן גלה עמי מבלי דעת	שבת קיט:ב

אמרות והנהגות

מפתח	לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן	שבת ק"ט:ב
	אמר רב המנונא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן שנאמר (ירמיהו ו, יא) שפוך על עולל בחוץ וגו' מה טעם שפוך משום דעולל בחוץ	
מפתח	לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם בושת פנים זה מזה	שבת ק"ט:ב
	אמר עולא לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם בושת פנים זה מזה שנאמר (ירמיהו ו, טו) הובישו כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו וגו'	
מפתח	לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה	שבת ק"ט:ב
	א"ר חנינא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה שנאמר (איכה א, ו) היו שריה כאילים לא מצאו מרעה מה איל זה ראשו של זה בצד זנבו של זה אף ישראל שבאותו הדור כבשו פניהם בקרקע ולא הוכיחו זה את זה	
מפתח	לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה ת"ח	שבת ק"ט:ב
	א"ר יהודה לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה ת"ח שנאמר (דברי הימים ב לו, טז) והיו מלעיבים במלאכי האלהים ובוזים דבריו ומתעתעים בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד [ל] אין מרפא	
מפתח	כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו	שבת ק"ט:ב
	אמר רב יהודה אמר רב כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (דברי הימים א טז, כב) אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו אל תגעו במשיחי אלו תינוקות של בית רבן ובנביאי אל תרעו אלו ת"ח	
מפתח	אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן	שבת ק"ט:ב
	אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן	
מפתח	אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפי' לבנין בית המקדש	שבת ק"ט:ב
	אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפי' לבנין בית המקדש	
מפתח	לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה	שבת ק"ט:ב
	ואמר רבא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה שנאמר (ירמיהו ה, א) שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא [ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש] (אם יש איש) עושה משפט מבקש אמונה ואסלח לה	
מפתח	לעולם יסדר אדם שלחנו בע"ש אע"פ שאינו צריך אלא לכזית	שבת ק"ט:ב
	אמר ר' אלעזר לעולם יסדר אדם שלחנו בע"ש אע"פ שאינו צריך אלא לכזית	
מפתח	לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת אע"פ שאינו צריך אלא לכזית	שבת ק"ט:ב
	ואמר ר' חנינא לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת אע"פ שאינו צריך אלא לכזית	
מפתח	גדולה הכנסת אורחין כהשכמת בית המדרש	שבת ק"ז:א
	א"ר יוחנן גדולה הכנסת אורחין כהשכמת בית המדרש דקתני מפני האורחין ומפני בטול בית המדרש	
מפתח	גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה	שבת ק"ז:א
	אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה דכתיב (בראשית יח, ג) ויאמר (ה') אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור וגו'	
מפתח	ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא...	שבת ק"ז:א
	ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן הכנסת אורחין וביקור חולים ועיון תפלה והשכמת בית המדרש והמגדל בניו לתלמוד תורה והדן את חברו לכף זכות	
מפתח	אלו דברים שאדם עושה אותם ואוכל פירותיהן והקרן קיימת לו לעולם הבא...	שבת ק"ז:א
	אלו דברים שאדם עושה אותם ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום שבין אדם לחברו ות"ת כנגד כולם	
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם ב"ו אין קטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבא אצלך...	שבת ק"ז:א
	א"ר יוחנן שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם ב"ו אין קטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבא אצלך ואילו בהקדוש ברוך הוא כתיב ויאמר (ה') אם נא מצאתי חן וגו'	
מפתח	הדן חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות	שבת ק"ז:ב
	הדן חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות	

אמרות והנהגות

לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו ויספיק מהן צרכי סעודה

מפתח

אמר רב **לעולם ימכור אדם** קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו הקיז דם ואין לו מה יאכל ימכור מנעלים שברגליו ויספיק מהן צרכי סעודה מאי צרכי סעודה רב אמר בשר ושמואל אמר יין

שבת
קכט:א

כל המקיל בסעודת הקזת דם מקילין לו מזונותיו מן השמים

מפתח

כל המקיל בסעודת הקזת דם מקילין לו מזונותיו מן השמים ואומרים הוא על חייו לא חס אני אחוס עליו

שבת
קכט:א

כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם למיתה בשעת גזרת המלכות...

מפתח

ר"ש בן אלעזר אומר **כל מצוה** שמסרו ישראל עצמן עליהם למיתה בשעת גזרת המלכות כגון עבודת כוכבים ומילה עדיין היא מוחזקת בידם וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למיתה בשעת גזרת המלכות כגון תפילין עדיין היא מרופה בידם

שבת
קל:א

אין ירושלים נפדה אלא בצדקה

מפתח

אמר עולא **אין ירושלים** נפדה אלא בצדקה שנאמר (**ישעיהו א, כז**) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

שבת
קלט:א

כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה

מפתח

א"ר יעקב בריה דבת יעקב **כל שחבירו** נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה

שבת
קמט:ב

אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד

מפתח

דאמר שמואל **אין בין** העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד שנא' (**דברים טו, יא**) כי לא יחדל אביון מקרב

שבת
קנא:ב

כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים

מפתח

כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים

שבת
קנא:ב

גלגל הוא שחוזר בעולם

מפתח

ותנא דבי ר' ישמעאל **גלגל הוא** שחוזר בעולם

שבת
קנא:ב

וכל השטוף בזמה זקנה קופצת עליו

מפתח

וכל השטוף בזמה זקנה קופצת עליו

שבת
קנב:א

תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם

מפתח

רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר **תלמידי חכמים** כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם שנאמר (**איוב יב, יב**) בישישים חכמה ואורך ימים תבונה

שבת
קנב:א

ועמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן

מפתח

ועמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן שנאמר (**איוב יב, כ**) מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח

שבת
קנב:א

קשה רימה למת כמחט בבשר החי

מפתח

ואמר רבי יצחק **קשה רימה** למת כמחט בבשר החי שנאמר (**איוב יד, כב**) אך בשרו עליו יכאב

שבת
קנב:א

כל י"ב חדש גופו קיים ונשמתו עולה ויורדת לאחר י"ב חדש הגוף בטל

מפתח

כל י"ב חדש גופו קיים ונשמתו עולה ויורדת לאחר י"ב חדש הגוף בטל

שבת
קנב:ב

שוב יום אחד לפני מיתתך

מפתח

רבי אליעזר אומר **שוב יום אחד** לפני מיתתך שאלו תלמידיו את ר"א וכי אדם יודע איזהו יום ימות אמר להן וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה

שבת
קנב:א

כל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו

מפתח

כל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו

עירובין
יג:ב

כל המחזר על הגדולה גדולה בורחת ממנו

מפתח

כל המחזר על הגדולה גדולה בורחת ממנו

עירובין
יג:ב

כל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו

מפתח

וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו

עירובין
יג:ב

אמרות והנהגות

מפתח	כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו	עירובין יג:ב
	וכל הדוחק את השעה שעה דוחקתו	
מפתח	כל הנדחה מפני שעה שעה עומדת לו	עירובין יג:ב
	וכל הנדחה מפני שעה שעה עומדת לו	
מפתח	כל המגביה עצמו הקב"ה משפילו	עירובין יג:ב
	וכל המגביה עצמו הקב"ה משפילו	
מפתח	נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא עכשיו שנברא יפשפש במעשיו	עירובין יג:ב
	וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא עכשיו שנברא יפשפש במעשיו	
מפתח	כל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא	עירובין יח:ב
	דתניא לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך ואפי' היא אשתו נזדמנה על הגשר יסלקנה לצדדין וכל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא	
מפתח	המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה אפילו דומה למשה רבינו לא ינקה מדינה של ג' תנו רבנן המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה אפילו דומה למשה רבינו שקיבל תורה מהר סיני לא ינקה מדינה של גיהנם	עירובין יח:ב
	מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו וכולו שלא בפניו	
מפתח	ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו וכולו שלא בפניו מקצת שבחו בפניו דכתיב (בראשית ז, א) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה כולו שלא בפניו דכתיב (בראשית ו, ט) נח איש צדיק תמים היה בדורותיו	עירובין יח:ב
מפתח	כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב	עירובין יח:ב
	וא"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר (איוב לה, ז) ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה	
מפתח	מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות	עירובין יח:ב
	אמר רבי ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנאמר (תהלים קנ, ו) כל הנשמה תהלל יה הללויה	
מפתח	גיהנם לרשעים גן עדן לצדיקים	עירובין יט:א
	גיהנם לרשעים גן עדן לצדיקים איני והאמר רבי שמעון בן לקיש רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה שנאמר (ישעיהו ס, כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו' שפשעו לא נאמר אלא הפושעים שפושעים והולכין לעולם	
מפתח	פושעי ישראל אין אור גיהנם שולטת בהן ק"ו ממזבח הזהב מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב עמד כמה שנים ולא שלטה בו האור פושעי ישראל שמליאין מצות כרמון שנאמר (שיר השירים ו, ז) כפלח הרמון רקתך ואמר ר"ש בן לקיש אל תיקרי רקתך אלא ריקתך שאפי' ריקנין שבך מליאין מצות כרמון	עירובין יט:א
מפתח	שלשה פתחים יש לגיהנם אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים	עירובין יט:א
	ואמר רבי ירמיה בר אלעזר שלשה פתחים יש לגיהנם אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים במדבר דכתיב (במדבר טז, ז) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה בים דכתיב (יונה ב, ג) מבטן שאול שועתי שמעת קולי בירושלים דכתיב (ישעיהו לא, ט) נאם ה' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים	
מפתח	ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות וארץ התחתית	עירובין יט:א
	א"ר יהושע בן לוי ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות וארץ התחתית שאול דכתיב (יונה ב, ג) מבטן שאול שועתי שמעת קולי	
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מתחייב אדם הריגה למלכות מטילין לו חכה לתוך פיו כדי שלא	עירובין יט:א
	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מתחייב אדם הריגה למלכות מטילין לו חכה לתוך פיו כדי שלא יקלל את המלך מדת הקב"ה אדם מתחייב הריגה למקום שותק שנאמר (תהלים סה, ב) לך דומיה תהלה	
מפתח	קינים זו פורענותן של צדיקים בעולם הזה	עירובין כא:א
	קינים זו פורענותן של צדיקים בעולם הזה	
מפתח	ג' דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו אלו הן עובדי כוכבים ורוח רעה ודקדוקי עניות	עירובין מא:ב
	ת"ר ג' דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו אלו הן עובדי כוכבים ורוח רעה ודקדוקי עניות	

אמרות והנהגות

ג' אין רואין פני גיהנם אלו הן דקדוקי עניות וחולי מעיין והרשות ויש אומרים אף מי שיש לו אשה רעה	מפתח
ג' אין רואין פני גיהנם אלו הן דקדוקי עניות וחולי מעיין והרשות ויש אומרים אף מי שיש לו אשה רעה	עירובין מא:ב
גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה	מפתח
גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה	עירובין מא:ב
כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח	מפתח
כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח	עירובין מג:ב
שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה..	מפתח
שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה אבל הקב"ה אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא	עירובין נד:א
חש בראשו יעסוק בתורה	מפתח
חש בראשו יעסוק בתורה שנאמר כי לויית חן הם לראשך חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר וענקים לגרותיך חש במעיו יעסוק בתורה שנאמר רפאות תהי לשרך חש בעצמותי יעסוק בתורה שנאמר ושקוי לעצמותיך	עירובין נד:א
אין תורה נקנית אלא בסימנין	מפתח
אמר רב חסדא אין תורה נקנית אלא בסימנין שנאמר שימה בפייהם אל תקרי שימה אלא סימנה	עירובין נד:ב
כל עיר שאין בה ירק אין תלמיד חכם	מפתח
אמר רב הונא כל עיר שאין בה ירק אין תלמיד חכם רשאי לדור בה	עירובין נה:ב
כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה	מפתח
כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה	עירובין סג:א
גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין	מפתח
א"ר שמואל בר אינאי משמיה דרב גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין	עירובין סג:ב
כל הישן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה עליו הכתוב אומר...	מפתח
אמר רב כל הישן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה עליו הכתוב אומר (מיכה ב, ט) נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה	עירובין סג:ב
כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה	מפתח
אמר ר' הכי האמר ר' אחא בר חנינא מאי דכתיב (משלי כט, ג) ורועה זונות יאבד הון כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה	עירובין סד:א
כל המפיק מגן בשעת גאווה סוגרין וחותרין צרות בעדו	מפתח
א"ר חנינא כל המפיק מגן בשעת גאווה סוגרין וחותרין צרות בעדו שנאמר (איוב מא, ז) גאווה אפיקי מגנים סגור חותם צר	עירובין סה:א
כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו	מפתח
א"ר חנינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שנאמר (בראשית ח, כא) וירח ה' את ריח הניחוח	עירובין סה:א
כל המתיישב ביינו יש בו דעת ע' זקנים	מפתח
אמר ר' חייא כל המתיישב ביינו יש בו דעת ע' זקנים יין ניתן בע' אותיות וסוד ניתן בע' אותיות נכנס יין יצא סוד	עירובין סה:א
לא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים	מפתח
א"ר חנין לא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' (משלי לא, ו) תנו שכר לאובד וגו'	עירובין סה:א
כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה	מפתח
א"ר חנין בר פפא כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה שנא' (שמות כג, כה) וברך את לחמך ואת מימך מה לחם שניקח בכסף מעשר אף מים שניקח בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקא קרי ליה מים	עירובין סה:א
בשלשה דברים אדם ניכר בכוסו ובכיסו ובכעסו	מפתח
א"ר אילעאי בשלשה דברים אדם ניכר בכוסו ובכיסו ובכעסו ואמרי ליה אף בשחקו	עירובין סה:ב

אמרות והנהגות

מפתח	כל הכופה אשתו לדבר מצוה הווין לו בנים שאינן מהוגנין	עירובין ק:ב
	וא"ר יהושע בן לוי כל הכופה אשתו לדבר מצוה הווין לו בנים שאינן מהוגנין	
מפתח	כל אשה שתובעת בעלה לדבר מצוה הווין לה בנים שאפילו בדורו של משה לא היו כמותן	עירובין ק:ב
	א"ר יוחנן כל אשה שתובעת בעלה לדבר מצוה הווין לה בנים שאפילו בדורו של משה לא היו כמותן דאילו בדורו של משה	
מפתח	לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו	פסחים ג:א
	דאמר ר' יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר (בראשית ז, ח) מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה	
מפתח	לעולם יספר אדם בלשון נקיה שהרי בזב קראו מרכב ובאשה קראו מושב	פסחים ג:א
	תניא דבי רבי ישמעאל לעולם יספר אדם בלשון נקיה שהרי בזב קראו מרכב ובאשה קראו מושב	
מפתח	לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה	פסחים ג:ב
	אמר רב משום ר"מ לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה	
מפתח	ניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בגופיה	פסחים ד:ב
	דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בגופיה	
מפתח	ניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בממוניה	פסחים ד:ב
	ניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בממוניה	
מפתח	בשכר שלשה ראשון זכו לשלשה ראשון להכרית זרעו של עשו לבנין בית המקדש ולשמו של משיח	פסחים ה:א
	דתנא דבי ר' ישמעאל בשכר שלשה ראשון זכו לשלשה ראשון להכרית זרעו של עשו לבנין בית המקדש ולשמו של משיח	
מפתח	למה צדיקים דומין בפני שכינה כנר בפני האבוקה	פסחים ה:א
	מאי דכתיב (תבוקה ג, ד) ונוגה כאור תהיה קרנים מידו לו ושם חביון עוזו למה צדיקים דומין בפני שכינה כנר בפני האבוקה ואמר רבא אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר	
מפתח	שלוחי מצוה אינן ניזוקין	פסחים ה:א
	והא אמר ר' אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין	
מפתח	שלוחי מצוה אינן ניזוקין	פסחים ה:ב
	והאמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין היכא דשכיח היזיקא שאני שנאמר (שמואל א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאלו והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידיך	
מפתח	שלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן	פסחים ה:ב
	א"ר אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן כמאן כי האי תנא דתניא איסי בן יהודה אומר כלפי שאמרה תורה (שמות לד, כד) ולא יחמוד איש את ארצו מלמד שתהא פרתך רועה באפר ואין חיה מזיקתה תרנגולתך מנקרת באשפה ואין חולדה מזיקתה	
מפתח	מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים...	פסחים ה:ב
	אמר ר' יצחק מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לאכול פירות גינוסר בירושלים דיינו נמצאת עליה שלא לשמה	
מפתח	מפני מה אין חמי טבריא בירושלים...	פסחים ה:ב
	אמר ר' דוסתאי בר' ינאי מפני מה אין חמי טבריא בירושלים כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לרחוץ בחמי טבריא דיינו ונמצאת עליה שלא לשמה	
מפתח	כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורחא	פסחים ג:א
	כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורחא	
מפתח	שלשה דברים ממעטין את הזבל וזוקפין את הקומה ומאירין את העינים אלו הן פת נקייה בשר שמן ויין ישן	פסחים מב:א
	שלשה דברים ממעטין את הזבל וזוקפין את הקומה ומאירין את העינים אלו הן פת נקייה בשר שמן ויין ישן	
מפתח	שלשה דברים נאמרים בכותח הבבלי מטמטם את הלב ומסמא את העינים ומכחיש את הגו	פסחים מב:א
	שלשה דברים נאמרים בכותח הבבלי מטמטם את הלב ומסמא את העינים ומכחיש את הגו	

אמרות והנהגות

כל סעודה שאינה של מצוה אין תלמיד חכם רשאי להנות ממנה	מפתח
רבי שמעון אומר כל סעודה שאינה של מצוה אין תלמיד חכם רשאי להנות ממנה כגון מאי א"ר יוחנן כגון בת כהן לישראל ובת תלמיד חכם לעם הארץ דא"ר יוחנן בת כהן לישראל אין זווגן עולה יפה	פסחים מט:א
הרוצה שיתעשר ידבק בזרעו של אהרן	מפתח
א"ר יוחנן הרוצה שיתעשר ידבק בזרעו של אהרן כל שכן שתורה וכהונה מעשרתן לא קשיא הא בת"ח הא בעם הארץ	פסחים מט:א
כל הנהנה מסעודת הרשות לסוף גולה	מפתח
אמר רבי יצחק כל הנהנה מסעודת הרשות לסוף גולה שנא' (עמוס ו, ד) ואוכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק וכתוב לכן עתה יגלו בראש גולים	פסחים מט:א
כל ת"ח המרבה סעודתו בכל מקום	מפתח
ת"ר כל ת"ח המרבה סעודתו בכל מקום סוף מחריב את ביתו ומאלמן את אשתו ומייתם את גוזליו ותלמודו משתכח ממנו ומחלוקות רבות באות עליו ודבריו אינם נשמעים ומחלל שם שמים ושם רבו ושם אביו וגורם שם רע לו ולבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות	פסחים מט:א
לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת"ח	מפתח
ת"ר לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת"ח שאם מת או גולה מובטח לו שבניו ת"ח ואל ישא בת"ח שאם מת או גולה בניו ע"ה	פסחים מט:א
לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת"ח וישא בתו לת"ח	מפתח
ת"ר לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת"ח וישא בתו לת"ח משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל ולא ישא בת עם הארץ משל לענבי הגפן בענבי הסנה דבר כעור	פסחים מט:א
לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם לא מצא בת תלמיד חכם ישא בת גדולי הדור	מפתח
תנו רבנן לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם לא מצא בת תלמיד חכם ישא בת גדולי הדור לא מצא בת גדולי הדור ישא בת ראשי כנסיות לא מצא בת ראשי כנסיות ישא בת גבאי צדקה לא מצא בת גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ	פסחים מט:ב
כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף	מפתח
כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף	פסחים מט:ב
מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור	מפתח
תניא אמר רבי עקיבא כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור אמרו לו תלמידיו רבי אמור ככלב אמר להן זה נושך ושובר עצם וזה נושך ואינו שובר עצם	פסחים מט:ב
כל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי	מפתח
תניא היה רבי מאיר אומר כל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי מה ארי דורס ואוכל ואין לו בושת פנים אף עם הארץ מכה ובוטל ואין לו בושת פנים	פסחים מט:ב
כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו	מפתח
תנא רבי חייא כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו שנאמר (דברים לג, ד) תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה	פסחים מט:ב
גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין עובדי כוכבים את ישראל	מפתח
גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין עובדי כוכבים את ישראל ונשותיהן יותר מהן	פסחים מט:ב
עמיד הקב"ה להוסיף על ירושלים עד שהסוס רץ ומציל	מפתח
א"ר יהושע בן לוי עמיד הקב"ה להוסיף על ירושלים עד שהסוס רץ ומציל	פסחים נ:א
הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתן	מפתח
הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתן	פסחים נ:א
לא כעולם הזה העולם הבא...	מפתח
אמר רבי אחא בר חנינא לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת לעולם הבא כולו הטוב והמטיב	פסחים נ:א

אמרות והנהגות

לא כעולם הזה העולם הבא...	מפתח
א"ר נחמן בר יצחק לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה נכתב ב"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת אבל לעולם הבא כולו אחד נקרא ב"ד ה"י ונכתב ב"ד ה"י סבר רבא למדרשה בפירקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב ר' אבינא רמי כתיב (שמות ג, טו) זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ב"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת	פסחים ג:א
העושה מלאכה בערבי שבתות וימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה	מפתח
העושה מלאכה בערבי שבתות וימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה	פסחים ג:ב
העושה מלאכה בערבי שבתות...	מפתח
העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה ובמוצאי שבת ובמוצאי יו"ט ובמוצאי יום הכפורים ובכל מקום שיש שם נידנוד עבירה לאתווי תענית ציבור אינו רואה סימן ברכה	פסחים ג:ב
המצפה לשכר אשתו וריחים אינו רואה סימן ברכה לעולם	מפתח
תנו רבנן המצפה לשכר אשתו וריחים אינו רואה סימן ברכה לעולם שכר אשתו מתקולתא ריחייא אגרתא אבל עבדה ומזבנה אישתבוחי משתבח בה קרא דכתיב (משלי לא, כד) סדין עשתה ותמכור	פסחים ג:ב
המשתכר בקנים ובקנקנים אינו רואה סימן ברכה לעולם	מפתח
המשתכר בקנים ובקנקנים אינו רואה סימן ברכה לעולם מאי טעמא כיון דנפיש אפחזייהו שלטא בהו עינא	פסחים ג:ב
תגרי סימטא ומגדלי בהמה דקה וקוצצי אילנות טובות ונותנין עיניהן בחלק יפה אינו רואה סימן ברכה	מפתח
תגרי סימטא ומגדלי בהמה דקה וקוצצי אילנות טובות ונותנין עיניהן בחלק יפה אינו רואה סימן ברכה	פסחים ג:ב
ד' פרוטות אין בהן סימן ברכה לעולם שכר כותבין ושכר מתורגמנין ושכר יתומים ומעות הבאות ממדינת הים	מפתח
ד' פרוטות אין בהן סימן ברכה לעולם שכר כותבין ושכר מתורגמנין ושכר יתומים ומעות הבאות ממדינת הים	פסחים ג:ב
כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים...	מפתח
כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים לאיתווי מוכרי תכלת אינן רואין סימן ברכה לעולם ואם עוסקין לשמה רואין	פסחים ג:ב
לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה	מפתח
אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה	פסחים ג:ב
כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה	מפתח
אמר ר' יוחנן כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנא' (קהלת ז, יב) כי בצל החכמה בצל הכסף	פסחים ג:ג
אין בין תשעה באב לתענית ציבור אלא שזה אסור בעשיית מלאכה וזה מותר בעשיית מלאכה	מפתח
אין בין תשעה באב לתענית ציבור אלא שזה אסור בעשיית מלאכה וזה מותר בעשיית מלאכה	פסחים נד:ב
מיום שנגנז ספר יוחסין תשש כחן של חכמים וכהה מאור עיניהם	מפתח
מיום שנגנז ספר יוחסין תשש כחן של חכמי' וכהה מאור עיניהם	פסחים סב:ב
אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסי	מפתח
רבי אומר אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסי אשרי מי שאומנתו בסם אוי לו מי שאומנתו בורסי	פסחים סה:א
אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות	מפתח
ואי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשרי מי שבניו זכרים אוי לו מי שבניו נקבות	פסחים סה:א
כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו	מפתח
אמר רב כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו	פסחים סו:ב
אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד	מפתח
ולשמואל דאמר אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד מאי איכא למימר אידי ואידי לעולם הבא ולא קשיא כאן במחנה שכינה כאן במחנה צדיקים	פסחים סח:א
כל האוכל ושותה בתשעה בו מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי	מפתח
ויקרא כג, לב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש וכי בתשעה (תם) מתענין והלא בעשירי מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשעה בו מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי	פסחים סח:ב

אמרות והנהגות

ברור לו מיתה יפה	מפתח
ונעבד לה חמי האור משום דר"ג דאמר ר"ג אמר קרא (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה	פסחים עה:א
אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים	מפתח
דא"ר יהושע בן לוי אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים	פסחים פה:ב
מפני מה לא נתקדשו שערי ירושלים מפני שמצורעין מגינין תחתיהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים	מפתח
דאמר רבי שמואל בר רב יצחק מפני מה לא נתקדשו שערי ירושלים מפני שמצורעין מגינין תחתיהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים	פסחים פה:ב
גדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ	מפתח
א"ר יוחנן גדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר (הושע ב, ב) ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו וישמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל וכתוב (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד	פסחים פה:א
יפה שתיקה לחכמים קל וחומר לטפשים	מפתח
מכאן אמרו חכמים יפה שתיקה לחכמים קל וחומר לטפשים שנאמר (משלי יז, כח) אויל מחריש חכם יחשב	פסחים צט:א
כל החותם מקדש ישראל והמבדיל בין קודש לחול מאריכין לו ימיו ושנותיו	מפתח
רב יוסף אהא דרב תנא משמיה דרבי יהושע בן חנניא כל החותם מקדש ישראל והמבדיל בין קודש לחול מאריכין לו ימיו ושנותיו	פסחים קד:א
ארבעה דברים העושה אותן דמו בראשו ומתחייב בנפשו אלו הן...	מפתח
אמר ריש לקיש ארבעה דברים העושה אותן דמו בראשו ומתחייב בנפשו אלו הן הנפנה בין דקל לכותל והעובר בין שני דקלים והשותה מים שאולין והעובר על מים שפוכין	פסחים קיא:א
שלשה אין ממצעין ולא מתמצעין ואלו הן הכלב והדקל והאשה	מפתח
ת"ר שלשה אין ממצעין ולא מתמצעין ואלו הן הכלב והדקל והאשה ו"א אף החזיר ו"א אף הנחש	פסחים קיא:א
עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות	מפתח
ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות	פסחים קיב:א
יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק	מפתח
חמשה דברים צוה ר"ע את רבי שמעון בן יוחי כשהיה חבוש בבית האסורין אמר לו רבי למדני תורה אמר איני מלמדך אמר לו אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות אמר לו בני יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק	פסחים קיב:א
הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים	מפתח
ר' יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים	פסחים קיב:א
שלשה מכריז עליהן הקב"ה בכל יום...	מפתח
א"ר יוחנן שלשה מכריז עליהן הקב"ה בכל יום על רווק הדר בכרך ואינו חוטא ועל עני המחזיר אבידה לבעליה ועל עשיר המעשר פירותיו בצינעה	פסחים קיג:א
עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות	מפתח
ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות	פסחים קיג:א
שלשה הקדוש ברוך הוא אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו מעמיד על מדותיו	מפתח
שלשה הקדוש ברוך הוא אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו מעמיד על מדותיו	פסחים קיג:ב
שלשה הקדוש ברוך הוא שונאן...	מפתח
שלשה הקדוש ברוך הוא שונאן המדבר א' בפה ואחד בלב והיודע עדות בחבירו ואינו מעיד לו והרואה דבר ערוה בחבירו ומעיד בו יחידי	פסחים קיג:ב
שלשה חיהין אינם חיים הרחמנין והרתחנין ואיני הדעת	מפתח
שלשה חיהין אינם חיים הרחמנין והרתחנין ואיני הדעת	פסחים קיג:ב
ארבעה אין הדעת סובלתן אלו הן דל גאה ועשיר מכחש וזקן מנאף ופרנס מתגאה על הציבור בחנם	מפתח
ארבעה אין הדעת סובלתן אלו הן דל גאה ועשיר מכחש וזקן מנאף ופרנס מתגאה על הציבור בחנם ויש אומרים אף המגרש את אשתו פעם ראשונה ושניה ומחזירה	פסחים קיג:ב

אמרות והנהגות

מפתח	חמשה דברים צוה כנען את בניו אהבו זה את זה ואהבו את הגזל ואהבו את הזמה ושנאו את אדוניכם ואל תדברו	פסחים ק"ג:ב
מפתח	חמשה דברים צוה כנען את בניו אהבו זה את זה ואהבו את הגזל ואהבו את הזמה ושנאו את אדוניכם ואל תדברו אמת	
מפתח	ששה דברים נאמרים בסוס...	
מפתח	ששה דברים נאמרים בסוס אוהב את הזנות ואוהב את המלחמה ורוחו גסה ומואס את השינה ואוכל הרבה ומוציא קמעה ו"א אף מבקש להרוג בעליו במלחמה	פסחים ק"ג:ב
מפתח	שבעה מנודין לשמים אלו הן	
מפתח	שבעה מנודין לשמים אלו הן יהודי שאין לו אשה ושיש לו אשה ואין לו בניו ומי שיש לו בניו ואין מגדלן לתלמוד תורה ומי שאין לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו והמונע מנעלים מרגליו ו"א אף מי שאין מיסב בחבורה של מצוה	פסחים ק"ג:ב
מפתח	אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בט	
מפתח	שארין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר (מלכים ב ג, טו) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד השם	פסחים ק"א:א
מפתח	כל ת"ח היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוונה	
מפתח	אמר רב כל ת"ח היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוונה שנאמר (שיר השירים ה, יג) שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר אל תקרי שושנים אלא שושנים אל תקרי מור עובר אלא מר עבר	פסחים ק"ז:א
מפתח	קשין מזונותיו של אדם כפליים כילודה	
מפתח	א"ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם כפליים כילודה דאילו בילודה כתי' (בראשית ג, טז) בעצב ובמזונות כתי' (בראשית ג, יז) בעצבון	פסחים ק"ח:א
מפתח	קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה	
מפתח	א"ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה דאילו בגאולה כתיב (בראשית מח, טז) המלאך הגואל אותי מכל רע מלאך בעלמא ואילו במזונות כתיב (בראשית מח, טו) האלהים הרועה אותי	פסחים ק"ח:א
מפתח	קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף	
מפתח	אמר רב שיזבי משמיה דרבי אלעזר בן עזריה קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף דכתיב (תהלים קלו, כה) נותן לחם לכל בשר וסמך ליה לגוזר ים סוף לגזרים	פסחים ק"ח:א
מפתח	קשין נקביו של אדם כיום המיתה	
מפתח	אמר ר"א בן עזריה קשין נקביו של אדם כיום המיתה וכקריעת ים סוף שנאמר (ישעיהו נא, יד) מהר צועה להפתח וכתוב בתרי' רוגע הים ויהמו גליו	פסחים ק"ח:א
מפתח	כל המבזה את המועדות כאילו עובד ע"ז	
מפתח	ואמר רב ששת משום ר"א בן עזריה כל המבזה את המועדות כאילו עובד ע"ז שנאמר (שמות לד, יז) אלהי מסכה לא תעשה לך וכתוב בתריה את חג המצות תשמור	פסחים ק"ח:א
מפתח	כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר בחבירו ראוי להשליכו לכלבים	
מפתח	ר"א בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר בחבירו ראוי להשליכו לכלבים שנאמר (שמות כב, ל) לכלב תשליכון אותו וכתוב בתריה (שמות כג, א) לא תשא שמע שוא	פסחים ק"ח:א
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מנצחין אותו ועצב אבל הקב"ה נוצחין אותו ושמח	
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מנצחין אותו ועצב אבל הקב"ה נוצחין אותו ושמח שנאמר (תהלים קו, כג) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו	פסחים ק"ט:א
מפתח	כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי	
מפתח	דתני חייא בר רב מדפתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי	ראש השנה
מפתח	בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל	
מפתח	בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל	ראש השנה
מפתח	בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל	
מפתח	ר' יהושע אומר בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל מנלן אמר קרא (שמות יב, מב) ליל שמורים ליל המשומר ובא מששת ימי בראשית	ראש השנה
מפתח	יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין	
מפתח	דא"ר יצחק יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין	ראש השנה

אמרות והנהגות

מפתח ד' דברים מקרעין גזר דינו של אדם אלו הן צדקה צעקה שינוי השם ושינוי מעשה

ראש השנה וא"ר יצחק ד' דברים מקרעין גזר דינו של אדם אלו הן צדקה צעקה שינוי השם ושינוי מעשה

מפתח חייב אדם להקביל פני רבו ברגל

ראש השנה וא"ר יצחק חייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנאמר (מלכים ב ד, כג) מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ושבת איבעי לה למיזל

מפתח שלשה ספרים נפתחין בר"ה אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים

ראש השנה א"ר יוחנן שלשה ספרים נפתחין בר"ה אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה בינוניים תלוין ועומדין מר"ה ועד יו"כ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה

מפתח חייב אדם לטהר את עצמו ברגל

ראש השנה וא"ר יצחק חייב אדם לטהר את עצמו ברגל שנאמר (ויקרא יא, ח) ובגבלתם לא תגעו תניא נמי הכי ובגבלתם לא תגעו יכול יהו ישראל מוזהרין על מגע נבילה תלמוד לומר (ויקרא כא, א) אמור אל הכהנים בני אהרן בני אהרן מוזהרין בני ישראל אין מוזהרין

מפתח כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם

ראש השנה אמר רב כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם שנאמר (איוב לז, כד) לכן יראוהו אנשים לא יראה כל חכמי לב

מפתח כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו

ראש השנה רבא אמר כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנאמר נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע

מפתח גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם

ראש השנה אמר ר' יוחנן גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם שנא' (ישעיהו נ, י) השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו א"ל רב פפא לאביי דלמא לפני גזר דין א"ל ורפא לו כתיב איזהו דבר שצריך רפואה הוי אומר זה גזר דין

מפתח יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין

ראש השנה רבי יצחק אמר יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין וגזר דין דצבור מי מיקרע והא כתוב אחד אומר (ירמיהו ד, יד) כבסי מרעה לבך וכתוב (ירמיהו ב, כב) כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני מאי לאו כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין

מפתח שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלהינו

ראש השנה צום השביעי זה ג' בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ומי הרגו ישמעאל בן נתניה הרגו ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלהינו

מפתח כל שיטה ושיטה שנטלו נכרים מירושלים עתיד הקב"ה להחזירן לה

ראש השנה א"ר יוחנן כל שיטה ושיטה שנטלו נכרים מירושלים עתיד הקב"ה להחזירן לה שנאמר (ישעיהו מא, יט) אתן במדבר ארז שטה

מפתח כל הלומד תורה ואינו מלמדה דומה להדס במדבר

ראש השנה ואמר רבי יוחנן כל הלומד תורה ואינו מלמדה דומה להדס במדבר

מפתח כל הלומד תורה ומלמדה במקום שאין ת"ח דומה להדס במדבר דחביב

ראש השנה איכא דאמרי כל הלומד תורה ומלמדה במקום שאין ת"ח דומה להדס במדבר דחביב

מפתח מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה ולא פגימתה של קשת

ראש השנה מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה ולא פגימתה של קשת פגימתה של לבנה דחלשה דעתה פגימתה של קשת דלא לימרו עובדי החמה גירי קא משדייא

מפתח אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים

ראש השנה אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים קל וחומר קטנים לגדולים קל וחומר חיובא הוא אלא מתוך שהגדולים נשמעים לקטנים נושאיין קטנים קל וחומר בעצמן

מפתח שקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים

יומא ט"ב אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים

אמרות והנהגות

מפתח	משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקדש מישראל ועדיין היו משתמשין בבת קול	יומא ט:ב
	משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקדש מישראל ועדיין היו משתמשין בבת קול	
מפתח	טובה צפורנן של ראשונים מכריסו של אחרונים	יומא ט:ב
	אמר רבי יוחנן טובה צפורנן של ראשונים מכריסו של אחרונים א"ל ריש לקיש אדרבה אחרונים עדיפי אף על גב דאיכא שעבוד מלכות קא עסקי בתורה	
מפתח	עתידה רומי שתפול ביד פרס	יומא י:א
	אמר רבי עתידה רומי שתפול ביד פרס שנאמר (ירמיהו מט, ב) לכן שמעו עצת ה' אשר יעץ (על) אדום ומחשבותיו אשר חשב (על) יושבי תימן אם לא יסחבום צעירי הצאן אם לא ישים עליהם נוהם	
מפתח	עתידה רומי שתפול ביד פרס	יומא י:א
	אמר רבי יוחנן משום ר' יהודה ברבי אלעאי עתידה רומי שתפול ביד פרס קל וחומר ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדיים נפלו כשדיים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים אינו דין שיפלו רומיים ביד פרסיים	
מפתח	עתידה פרס שתפול ביד רומי	יומא י:א
	אמר רב עתידה פרס שתפול ביד רומי	
מפתח	אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים	יומא י:א
	אמר רב אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים שנאמר (מיכה ה, ב) לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובו על בני ישראל	
מפתח	שלוחי מצוה אינן ניזוקין	יומא יא:א
	והאמר ר' אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין היכא דקביע היזקא שאני דכתיב (שמואל א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבוח לה' באתי	
מפתח	מי שמייחד ביתו לו שאינו רוצה להשאיל כליו ואומר שאין לו הקב"ה מפרסמו כשמפנה את ביתו פרט למשאיל כ	יומא יא:ב
	ואימא ה"נ אמר קרא (ויקרא יד, לד) בבית ארץ אחוזתכם אלא לו למה לי מי שמייחד ביתו לו שאינו רוצה להשאיל כליו ואומר שאין לו הקב"ה מפרסמו כשמפנה את ביתו פרט למשאיל כליו לאחרים	
מפתח	החושד בכשרים לוקה בגופו	יומא יט:ב
	הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין וכו': הוא פורש ובוכה שחשדוהו צדוקי והם פורשין ובוכין דא"ר יהושע בן לוי כל החושד בכשרים לוקה בגופו	
מפתח	השח שיחת חולין עובר בעשה	יומא יט:ב
	אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת בם בם ולא בדברים אחרים	
מפתח	בשעה שישראל עולין לרגל עומדין צפופין ומשתחיים רווחים	יומא כא:א
	אמר רב בשעה שישראל עולין לרגל עומדין צפופין ומשתחיים רווחים	
מפתח	מעולם לא כבו גשמים אש של עצי המערכה ועשן המערכה	יומא כא:א
	מעולם לא כבו גשמים אש של עצי המערכה ועשן המערכה אפי' כל הרוחות שבעולם באות ומנשבות בו אין מזיזות אותו ממקומו	
מפתח	חמשה דברים נאמרו באש של מערכה רבוצה כארי ובה כחמה ויש בה ממש ואוכלת לחין כיבשין ואינה מעלה ע	יומא כא:ב
	חמשה דברים נאמרו באש של מערכה רבוצה כארי ובה כחמה ויש בה ממש ואוכלת לחין כיבשין ואינה מעלה עשן	
מפתח	כל המונה את ישראל עובר בלאו	יומא כב:ב
	אמר רבי אלעזר כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר (הושע ב, א) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד רב נחמן בר יצחק אמר עובר בשני לאוין שנאמר לא ימד ולא יספר	
מפתח	אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו	יומא כב:ב
	דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוודק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוז דעתו עליו אומרין לו חזור לאחוריק	
מפתח	כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם	יומא כב:ב
	אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יהוודק כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם והכתיב (ויקרא יט, יח) לא תקום ולא תטור	

אמרות והנהגות

מפתח	כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו	יומא כג:א
מפתח	האמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו	
מפתח	שלשה שהיו מהלכין בדרך הרב באמצע גדול בימינו וקטן משמאלו	יומא לז:א
מפתח	שלשה שהיו מהלכין בדרך הרב באמצע גדול בימינו וקטן משמאלו	
מפתח	המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחורי רבו הרי זה מגסי הרוח	יומא לז:א
מפתח	המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחורי רבו הרי זה מגסי הרוח	
מפתח	אין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא	יומא לח:ב
מפתח	ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא	
מפתח	בשביל צדיק אחד עולם נברא עולם נברא	יומא לח:ב
מפתח	אמר רבי אלעזר אפילו בשביל צדיק אחד עולם נברא שנאמר (בראשית א, ד) וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר (ישעיהו ג, ז) אמרו צדיק כי טוב	
מפתח	כל המשכח דבר מתלמודו גורם גלות לבניו	יומא לח:ב
מפתח	אמר רבי אלעזר כל המשכח דבר מתלמודו גורם גלות לבניו שנאמר ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני ר' אבהו אמר מורידין אותו מגדולתו שנאמר כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי	
מפתח	אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו	יומא לח:ב
מפתח	אמר ר' יוחנן אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר (קהלת א, ה) זורח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי	
מפתח	אפי' בשביל צדיק אחד העולם מתקיים	יומא לח:ב
מפתח	אבא א"ר יוחנן אפי' בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר (משלי י, כה) וצדיק יסוד עולם	
מפתח	כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא	יומא לח:ב
מפתח	אמר ר' יוחנן כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור	
מפתח	כיון שבאה לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה ואינו חוטא שוב אינו חוטא	יומא לח:ב
מפתח	דבי ר' שילא אמרי כיון שבאה לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה ואינו חוטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור	
מפתח	בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו	יומא לח:ב
מפתח	אמר ריש לקיש מאי דכתיב (משלי ג, לד) אם ללצים הוא יליץ ולענונים יתן חן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו	
מפתח	אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא	יומא לט:א
מפתח	תנו רבנן (אל) תטמאו בהם ונטמתם במ אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא	
מפתח	אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא	יומא לט:א
מפתח	תנו רבנן (ויקרא יא, מד) והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא	
מפתח	עבירה מטממת לבו של אדם	יומא לט:א
מפתח	תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטממת לבו של אדם שנאמר (ויקרא יא, מג) ולא תטמאו בהם ונטמתם במ אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם	
מפתח	מה קטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי וכפר על מעשה חשאי	יומא מד:א
מפתח	ותנא דבי ר' ישמעאל על מה קטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי וכפר על מעשה חשאי	
מפתח	אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו	יומא סז:א
מפתח	על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים:תנא מעולם לא הוצרך אדם לכך אלא שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו	
מפתח	החזירו עטרה ליושנה	יומא סט:ב
מפתח	דאמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה	

אמרות והנהגות

מפתח	הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין	יומא עא:א
	ואמר רבי ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין שנאמר אליכם אישים אקרא	
מפתח	אם רואה אדם שתורה פוסקת מזרעו ישא בת תלמיד חכם	יומא עא:א
	ואמר רבי ברכיה אם רואה אדם שתורה פוסקת מזרעו ישא בת תלמיד חכם שנאמר (איוב יד, ח) אם יזקין בארץ שרשו ובעפר ימות גזעו	
מפתח	כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם	יומא עב:ב
	שמות כה, יא מבית ומחוץ תצפנו אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם	
מפתח	אוי להם לשונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים	יומא עב:ב
	אוי להם לשונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים	
מפתח	זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה	יומא עב:ב
	אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (דברים ד, מד) וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה	
מפתח	זכה משמחתו לא זכה צורפתו	יומא עב:ב
	רבי יונתן רמי כתיב (תהלים יט, ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב וכתיב (תהלים יח, לא) אמרת ה' צרופה זכה משמחתו לא זכה צורפתו	
מפתח	זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה	יומא עב:ב
	ריש לקיש אמר מגופיה דקרא נפקא זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה	
מפתח	הלומד תורה בטהרה מאי היא נושא אשה ואחר כך לומד תורה	יומא עב:ב
	אמר רבי חנינא זה הלומד תורה בטהרה מאי היא נושא אשה ואחר כך לומד תורה	
מפתח	גזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומים אינה חוזרת	יומא עב:ב
	ואף על פי שגזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומים אינה חוזרת שנאמר (במדבר כז, כא) במשפט האורים למה נקרא שמן אורים ותומים אורים שמאירין את דבריהן תומים שמשלימין את דבריהן	
מפתח	אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו	יומא עד:ב
	דברים ה, טז המאכילך מן במדבר למען ענותך רבי אמי ורבי אסי חד אמר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וחד אמר אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל	
מפתח	אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל	יומא עד:ב
	דברים ה, טז המאכילך מן במדבר למען ענותך רבי אמי ורבי אסי חד אמר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וחד אמר אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל	
מפתח	כל הנותן עינו בכוסו עריות כולן דומות עליו כמישור	יומא עא:א
	כל הנותן עינו בכוסו עריות כולן דומות עליו כמישור	
מפתח	כל הנותן עינו בכוסו כל העולם כולו דומה עליו כמישור	יומא עא:א
	כל הנותן עינו בכוסו כל העולם כולו דומה עליו כמישור	
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מקניט את חברו יורד עמו לחייו...	יומא עא:א
	אמר רבי יוסי בוא רואה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את חברו יורד עמו לחייו אבל הקב"ה אינו כן קלל את הנחש עולה לגג מזונותיו עמו יורד למטה מזונותיו עמו קלל את כנען אוכל מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה קלל את האשה הכל רצין אחריה קלל את האדמה הכל ניזונין הימנה	
מפתח	כתיב תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש	יומא עב:ב
	רב כהנא רמי כתיב תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש	
מפתח	ההולך להקביל פני אביו או פני רבו או פני מי שגדול ממנו עובר עד צוארו במים ואינו חושש	יומא עז:ב
	ההולך להקביל פני אביו או פני רבו או פני מי שגדול ממנו עובר עד צוארו במים ואינו חושש	

אמרות והנהגות

מפתח	כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי	יומא פא:ב
	דנתי חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה וכי בתשעה מתענין והלא בעשור מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי	
מפתח	כל מיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם	יומא פג:ב
	וכל מיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם	
מפתח	האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה	יומא פה:ב
	האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו	
מפתח	גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם	יומא פא:א
	א"ר חמא בר חנינא גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם שנא' (הושע יד, ה) ארפא משובתם אוהבם נדבה	
מפתח	גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד	יומא פא:א
	אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנא' (הושע יד, ב) שובה ישראל עד ה' אלהיך	
מפתח	גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה	יומא פג:ב
	א"ר יונתן גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה שנאמר (ישעיהו נט, כ) ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב מה טעם ובא לציון גואל משום דשבי פשע ביעקב	
מפתח	גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות	יומא פג:ב
	אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנאמר (הושע יד, ב) שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך הא עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול	
מפתח	גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות	יומא פג:ב
	איני והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות שנאמר (יחזקאל לג, יט) ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) יחיה לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה	
מפתח	גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם	יומא פג:ב
	אמר ר' יונתן גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם שנאמר (יחזקאל יח, כז) ובשוב רשע מרשעתו (חיו) יחיה	
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מקניט את חבירו בדברים...	יומא פג:ב
	שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את חבירו בדברים ספק מתפייס הימנו ספק אין מתפייס הימנו וא"ת מתפייס הימנו ספק מתפייס בדברים ספק אין מתפייס בדברים אבל הקב"ה אדם עובר עבירה בסתר מתפייס ממנו בדברים שנאמר (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים ושובו אל השם	
מפתח	גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם	יומא פג:ב
	תניא היה ר"מ אומר גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו שנא' ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו מהם לא נאמר אלא ממנו	
מפתח	טוב להם לצדיקים שאין נושאים להם פנים בעוה"ז	יומא פא:א
	טוב להם לצדיקים שאין נושאים להם פנים בעוה"ז	
מפתח	אוי להם לרשעים לא דיין שמחייבין עצמן אלא שמחייבין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות	יומא פא:א
	אוי להם לרשעים לא דיין שמחייבין עצמן אלא שמחייבין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות	
מפתח	כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו	יומא פא:א
	כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו	
מפתח	וכל המחטיא את הרבים כמעט אין מספיקין בידו לעשות תשובה	יומא פא:א
	וכל המחטיא את הרבים כמעט אין מספיקין בידו לעשות תשובה	
מפתח	כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו	יומא פא:א
	כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו מ"ט כדי שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן שנאמר (תהלים טז, י) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת	

אמרות והנהגות

מפתח	כל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה	יומא א:זא
	עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו	
מפתח	כל המקניט את חברו אפילו בדברים צריך לפייסו	יומא א:זא
	אמר ר' יצחק כל המקניט את חברו אפילו בדברים צריך לפייסו	
מפתח	כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים	יומא א:זא
	ר' יוסי בר חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים שנאמר (בראשית נ, יז) אנא שא נא ועתה שא נא	
מפתח	כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו	יומא ב:זב
	והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו	
מפתח	למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר...	סוכה יד:א
	א"ר אליעזר למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר לומר לך מה עתה זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות	
מפתח	אפי' שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד	סוכה כא:ב
	אמר רב המנונא אמר רב מנין שאפי' שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד שנאמר (תהלים א, ג) ועלהו לא יבול	
מפתח	חייב אדם להקביל פני רבו ברגל	סוכה כז:ב
	והאמר ר' יצחק מניין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנא' (מלכים ב ד, כג) מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ושבת מחייב איניש לאקבולי אפי רביה לא קשיא הא דאזיל ואתי ביומיה הא דאזיל ולא אתי ביומיה	
מפתח	בזמן שהחמה לוקה סימן רע לכל העולם כולו	סוכה כט:א
	ת"ר בזמן שהחמה לוקה סימן רע לכל העולם כולו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו והניח פנס לפניו כעס עליהם ואמר לעבדו טול פנס מפניהם והושיבם בחושך	
מפתח	בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל	סוכה כט:א
	בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שישראל מונין ללבנה ועובדי כוכבים לחמה	
מפתח	כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן	סוכה מה:א
	אמר ר"א כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח	
מפתח	כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם	סוכה מה:ב
	כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר (שמות כב, יט) בלתי לה' לבדו	
מפתח	כל העושה איסור לחג באכילה ושתיה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן	סוכה מה:ב
	משום ר' יוחנן המכותי כל העושה איסור לחג באכילה ושתיה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנא' אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח	
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק...	סוכה מו:א
	ר' חנינא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק אבל מדת הקב"ה מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנא' (דברים כח, א) והיה אם שמוע תשמע וגו' אם שמוע תשמע ואם לאו לא תשמע	
מפתח	גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות	סוכה מט:ב
	א"ר אלעזר גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות שנאמר (משלי כא, ג) עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח	
מפתח	גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה	סוכה מט:ב
	וא"ר אלעזר גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שנאמר (הושע י, יב) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד אם אדם זורע ספק אוכל ספק אינו אוכל אדם קוצר ודאי אוכל	
מפתח	אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה	סוכה מט:ב
	וא"ר אלעזר אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה שנאמר זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד	

אמרות והנהגות

מפתח	בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה	סוכה מט:ב
	ת"ר בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה צדקה בממונו גמילות חסדים בין בגופו בין בממונו צדקה לעניים גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים צדקה לחיים גמילות חסדים בין לחיים בין למתים	
מפתח	כל העושה צדקה ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו חסד	סוכה מט:ב
	וא"ר אלעזר כל העושה צדקה ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו חסד שנאמר (תהלים לג, ה) אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ	
מפתח	כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים	סוכה מט:ב
	א"ר חמא בר פפא כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים שנא' חסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו	
מפתח	תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד	סוכה מט:ב
	מאי דכתיב (משלי לא, כו) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד אלא תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד	
מפתח	מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו	סוכה נא:א
	מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו	
מפתח	מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם	סוכה נא:ב
	מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם	
מפתח	מי שלא ראה בהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם	סוכה נא:ב
	מי שלא ראה בהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם	
מפתח	מי שלא ראה דינפלוסטון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל	סוכה נא:ב
	רבי יהודה אומר מי שלא ראה דינפלוסטון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל	
מפתח	לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים...	סוכה נב:א
	כדרש רבי יהודה לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה הללו בוכין והללו בוכין וצדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה ורשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה	
מפתח	יצה"ר בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה	סוכה נב:א
	א"ר אסי יצה"ר בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה שנאמר (ישעיהו ה, יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה	
מפתח	ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם	סוכה נב:א
	ת"ר ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם והדחתיו אל ארץ ציה ושממה למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן את פניו אל הים הקדמוני שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו וסופו אל הים האחרון שנתן עיניו במקדש שני והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו	
מפתח	יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום	סוכה נב:א
	אמר רבי יצחק יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום שנאמר (בראשית ו, ה) רק רע כל היום	
מפתח	יצר הרע מסיתו לאדם בעוה"ז ומעיד עליו לעולם הבא	סוכה נב:ב
	א"ר יונתן יצר הרע מסיתו לאדם בעוה"ז ומעיד עליו לעולם הבא	
מפתח	אבר קטן יש לו לאדם מרעיבו שבע משביעו רעב	סוכה נב:ב
	אמר רבי יוחנן אבר קטן יש לו לאדם מרעיבו שבע משביעו רעב שנאמר (הושע יג, ו) כמרעיתם וישבעו וגו'	
מפתח	ארבעה מתחרט עליהן הקב"ה שבראם ואלו הן גלות כשדים וישמעאלים ויצר הרע	סוכה נב:ב
	אמר רב חנא בר אחא אמרי בי רב ארבעה מתחרט עליהן הקב"ה שבראם ואלו הן גלות כשדים וישמעאלים ויצר הרע גלות דכתיב (ישעיהו נב, ה) ועתה מה לי פה נאם ה' כי לקח עמי חנם וגו'	
מפתח	לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה	סוכה נג:א
	והאמר רבי אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה	

אמרות והנהגות

מפתח	אוי להם לעובדי כוכבים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו בזמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר עליהן ועכשיו מי מכפר י	סוכה נה:ב
מפתח	א"ר יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו בזמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר עליהן ועכשיו מי מכפר עליהן	
מפתח	אוי לרשע אוי לשכינו טוב לצדיק טוב לשכינו	סוכה נו:ב
מפתח	אמר אביי אוי לרשע אוי לשכינו טוב לצדיק טוב לשכינו שנאמר (ישעיהו ג, י) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו	סוכה נו:ב
מפתח	מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה	סוכה נו:ב
מפתח	מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה	סוכה נו:ב
מפתח	מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה	ביצה טו:ב
מפתח	אמר הללו בעלי חביות כת שלישיית אמר הללו בעלי כדן כת רביעיית אמר הללו בעלי לגינן כת חמישיית אמר הללו בעלי כוסות התחילו כת ששית לצאת אמר הללו בעלי מארה נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר אלא להללו שיצאו שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה בשעת פטירתן אמר להם (נחמיה ח, י) לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם	ביצה טו:ב
מפתח	אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה	ביצה טו:ב
מפתח	דתינא רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה רבי יהושע אומר חלקהו חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר (דברים טז, ח) עצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר (במדבר כט, לה) עצרת תהיה לכם הא כיצד רבי אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם	ביצה טו:ב
מפתח	אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע	ביצה טו:ב
מפתח	אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בר' שמעון אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע	ביצה טו:ב
מפתח	הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר	ביצה טו:ב
מפתח	אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בר' שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר (תהלים צג, ד) אדיר במרום השם	ביצה טו:ב
מפתח	כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים ..	ביצה טו:א
מפתח	תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוזאה כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים חוץ מהוצאת שבתות והוצאת י"ט והוצאת בניו לתלמוד תורה שאם פחת פוחתין לו ואם הוסיף מוסיפין לו	ביצה טו:א
מפתח	הנותן מתנה לחברו אין צריך להודיעו	ביצה טו:א
מפתח	א"ר חמא ברבי חנינא הנותן מתנה לחברו אין צריך להודיעו שנאמר (שמות לד, כט) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו	ביצה טו:א
מפתח	כל מצות שנתן להם הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא חוץ משבת שנתן להם בצנעא	ביצה טו:א
מפתח	א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל מצות שנתן להם הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא חוץ משבת שנתן להם בצנעא שנאמר (שמות לא, יז) ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם	ביצה טו:א
מפתח	נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו	ביצה טו:א
מפתח	דאמר ר' שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר (שמות לא, יז) שבת וינפש כיון ששבת ווי אבדה נפש	ביצה טו:א
מפתח	השותה כוסו בבת אחת ה"ז גרגרן שנים דרך ארץ שלשה מגסי הרוח	ביצה כה:ב
מפתח	השותה כוסו בבת אחת ה"ז גרגרן שנים דרך ארץ שלשה מגסי הרוח	ביצה כה:ב
מפתח	מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין	ביצה כה:ב
מפתח	תנא משמיה דר"מ מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין תנא דבי ר' ישמעאל (דברים לג, ב) מימינו אש דת למו אמר הקב"ה ראויין הללו שתנתן להם דת אש איכא דאמרי דתיהם של אלו אש שאלמלא (לא) נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם	ביצה כה:ב
מפתח	כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו	ביצה לב:ב
מפתח	דכתיב (דברים יג, יח) ונתן לך רחמים ורחמך כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו	ביצה לב:ב
מפתח	כל המצפה על שלחן אחרים עולם חשך בעדו	ביצה לב:ב
מפתח	אמר רב כל המצפה על שלחן אחרים עולם חשך בעדו שנאמר (איוב טו, כג) נודד הוא ללחם איה ידע כי נכון בידו יום חשך רב חסדא אמר אף חיינו אינן חיים	ביצה לב:ב

אמרות והנהגות

מפתח	ג' חייהן אינם חיים ואלו הן...	תענית א:ב
	ת"ר ג' חייהן אינם חיים ואלו הן המצפה לשלחן חבירו ומי שאשתו מושלת עליו ומי שיסורין מושלין בגופו ויש אומרים אף מי שאין לו אלא חלוק אחד	
מפתח	ג מפתחות בידו של הקב"ה	תענית א:ב
	אמר ר' יוחנן ג מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן מפתח של גשמים ומפתח של חיה ומפתח של תחיית המתים מפתח של גשמים דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו (דברים כח, יב)	
מפתח	כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח	תענית א:ד
	ואמר רב אשי כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח שנא' (ירמיהו כג, כט) וכפטיש יפוצץ סלע	
מפתח	שלשה שאלו שלא כהוגן לשנים השיבוהו כהוגן	תענית א:ד
	אמר רבי יונתן שלשה שאלו שלא כהוגן לשנים השיבוהו כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן ואלו הן אליעזר עבד אברהם ושאלו בן קיש ויפתח הגלעדי אליעזר עבד אברהם דכתיב (בראשית כד, יד) והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך וגו' יכול אפי' חיגרת אפי' סומא השיבו כהוגן ונזדמנה לו רבקה	
מפתח	אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא	תענית ה:ב
	ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא	
מפתח	גדול יום הגשמים מתחיית המתים	תענית א:ז
	אמר ר' אבהו גדול יום הגשמים מתחיית המתים דאילו תחיית המתים לצדיקים ואילו גשמים בין לצדיקים בין לרשעים	
מפתח	גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה	תענית א:ז
	אמר רב יהודה גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה שנא' (דברים לב, ב) יערף כמטר לקחי ואין לקח אלא תורהאמר רב יהודה	
מפתח	וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות	תענית א:ז
	וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות שנאמר יערף כמטר לקחי ואין עריפה אלא הריגה שנאמר (דברים כא, ד) וערפו שם את העגלה בנחל	
מפתח	שני תלמידי חכמים המחדדין זה לזה בהלכה	תענית א:ז
	אמר רבי חמא (אמר רבי) חנינא מאי דכתיב (משלי כז, יז) ברזל ברזל יחד לומר לך מה ברזל זה אחד מחדד את חבירו אף שני תלמידי חכמים מחדדין זה את זה בהלכה	
מפתח	הרבה למדתי מרבתי ומחבירי יותר מרבתי ומתלמידי יותר מכולן	תענית א:ז
	דאמר ר' חנינא הרבה למדתי מרבתי ומחבירי יותר מרבתי ומתלמידי יותר מכולן	
מפתח	למה נמשלו דברי תורה למים...	תענית א:ז
	ואמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה	
מפתח	גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ	תענית ב:ז
	אמר רבי חמא בר' חנינא גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ שנאמר (ישעיהו מה, ח) הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתי בראתים לא נאמר אלא בראתי	
מפתח	גדול יום הגשמים שאפי' ישועה פרה ורבה בו	תענית ב:ז
	אמר רב אושעיא גדול יום הגשמים שאפי' ישועה פרה ורבה בו שנאמר תפתח ארץ ויפרו ישע	
מפתח	אין הגשמים יורדים אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל	תענית ב:ז
	אמר רבי תנחום בר חנילאי אין הגשמים יורדים אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל שנאמר (תהלים פה, ב) רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה	
מפתח	אין הגשמים נעצרין אא"כ נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה	תענית ב:ז
	אמר ר' תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו אין הגשמים נעצרין אא"כ נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה שנאמר (איוב כד, יט) ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו	
מפתח	אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תרומות ומעשרות	תענית ב:ז
	אמר רב חסדא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תרומות ומעשרות	

אמרות והנהגות

מפתח	אין הגשמים נעצרין אלא בשביל מספרי לשון הרע	תענית ז:ב
	אמר רבי שמעון בן פזי אין הגשמים נעצרין אלא בשביל מספרי לשון הרע שנאמר (משלי כה, כג) רוח צפון תחולל גשם ופנים נזעמים לשון סתר	
מפתח	אין הגשמים נעצרין אלא בשביל עזי פנים	תענית ז:ב
	אמר רב המנונא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל עזי פנים	
מפתח	כל אדם שיש לו עזות פנים סוף נכשל בעבירה	תענית ז:ב
	אמר רב המנונא כל אדם שיש לו עזות פנים סוף נכשל בעבירה שנאמר ומצח אשה זונה היה לך רב נחמן אמר בידוע שנכשל בעבירה שנאמר היה לך ולא נאמר יהיה לך	
מפתח	כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו רשע	תענית ז:ב
	אמר רב המנונא כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו רשע שנאמר (משלי כא, כט) העז איש רשע בפניו רב נחמן בר יצחק אמר מותר לשנאותו שנאמר (קהלת ח, א) ועז פניו ישונא אל תקרי ישונא אלא ישנא	
מפתח	אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה	תענית ז:ב
	אמר רב קטינא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה שנאמר (קהלת י, יח) בעצלתים ימך המקרה בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה	
מפתח	אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל	תענית ז:ב
	אמר ר' אמי אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל שנאמר (איוב לו, לב) על כפים כסה אור בעון כפים כסה אור	
מפתח	ואין פגיעה אלא תפלה	תענית ז:ב
	מאי תקנתיה ירבה בתפלה שנאמר (איוב לו, לב) ויצו עליה במפגיע ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיהו ז, טז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה [וגו'] ואל תפגע בי	
מפתח	אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל..	תענית ז:ב
	רבא אמר אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים שנאמר והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה עליו רעים שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה כ"ש אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא	
מפתח	שני ת"ח שיושבין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה מתקנאין באף ומעלין אותן	תענית ז:ב
	רבא אמר שני ת"ח שיושבין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה מתקנאין באף ומעלין אותן שנאמר מקנה אף על עולה אמר ר"ל מאי דכתיב אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון לעתיד לבא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש ואומרים לו ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך אמר להם ואין יתרון לבעל הלשון	
מפתח	אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו	תענית ז:ב
	אמר רבי אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר (איכה ג, מא) נשא לבבנו אל כפים	
מפתח	כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה	תענית ז:ב
	אמר רבי יוחנן כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף רבי חייא בר אבין אמר רב הונא מהכא (תהלים צ, יא) וכיראתך עברתך	
מפתח	כל השמח ביסורין שבאין עליו מביא ישועה לעולם	תענית ז:ב
	אמר ריב"ל כל השמח ביסורין שבאין עליו מביא ישועה לעולם שנאמר בהם עולם ונושע אמר ריש לקיש מאי דכתיב (דברים יא, יז) ועצר את השמים בשעה שהשמים נעצרין מלהוריד (טל ומטר) דומה לאשה שמחבלת ואינה יולדת	
מפתח	שמש בשבת צדקה לעניים	תענית ז:ב
	ואמר רבי יצחק שמש בשבת צדקה לעניים שנאמר (מלאכי ג, ב) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא	
מפתח	גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה פרוטה שבכיס מתברכת בו	תענית ז:ב
	אמר רבי יצחק גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה פרוטה שבכיס מתברכת בו שנאמר (דברים כח, יב) לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך	
מפתח	אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין	תענית ז:ב
	ואמר רבי יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר (דברים כח, ח) יצו ה' אתך את הברכה באסמך	
מפתח	אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו	תענית ז:ב
	תנא דבי ר' ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמך	

אמרות והנהגות

מפתח	אין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין	תענית ח:ב
	ת"ר הנכנס למוד את גרנו אומר יר"מ ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדד ואח"כ בירך הרי זו תפלת שוא לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין	
מפתח	גדול יום הגשמים כיום קבוץ גליות	תענית ח:ב
	ואמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים כיום קבוץ גליות שנאמר (תהלים קכו, ד) שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב ואין אפיקים אלא מטר שנאמר (שמואל ב כב, טז) ויראו אפיקי ים	
מפתח	גדול יום הגשמים שאפילו גייסות פוסקות בו	תענית ח:ב
	ואמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים שאפילו גייסות פוסקות בו שנאמר (תהלים סה, יא) תלמיה רוח נחת גדודיה	
מפתח	אין הגשמים נעצרין אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין	תענית ח:ב
	ואמר רבי יוחנן אין הגשמים נעצרין אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין שנאמר (משלי כה, יד) נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר	
מפתח	עשר בשביל שתתעשר	תענית ט:א
	וא"ר יוחנן מאי דכתיב דברים יד, כב) עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר אשכחיה ר' יוחנן לינוקא דריש לקיש אמר ליה אימא לי פסוקיך א"ל עשר תעשר א"ל ומאי עשר תעשר א"ל עשר בשביל שתתעשר	
מפתח	שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל אלו הן משה ואהרן ומרים	תענית ט:א
	ר' יוסי בר' יהודה אומר שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל אלו הן משה ואהרן ומרים וג' מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן באר וענן ומן באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה	
מפתח	כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה	תענית ט:ב
	תניא ר' אליעזר אומר כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה שנאמר (בראשית ב, ו) ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה	
מפתח	כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה	תענית ט:ב
	ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר (דברים יא, יא) למטר השמים תשתה מים אלא מה אני מקיים ואד יעלה מן הארץ מלמד שהעננים מתגברים ועולים לרקיע ופותחין פיהן כנוד ומקבלין מי מטר שנאמר (איוב לו, כז) יזקו מטר לאדו ומנוקבות הן ככברה ובאות	
מפתח	גדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ	תענית ט:ב
	ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר (איוב ט, ז) עושה גדולות עד אין חקר וכתוב (איוב ה, ז) הנותן מטר על פני ארץ וכתוב להלן (ישעיהו מ, כח) הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' אין חקר לתבונתו	
מפתח	א"י נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף	תענית י:א
	ת"ר א"י נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף שנאמר (משלי ח, כו) עד לא עשה ארץ וחוצות א"י משקה אותה הקב"ה בעצמו	
מפתח	מים העליונים במאמר הם תלויים ופירותיהן מי גשמים	תענית י:א
	מים העליונים במאמר הם תלויים ופירותיהן מי גשמים שנאמר (תהלים קד, יג) מפרי מעשיך תשבע הארץ כמאן כר' יהושע ור' אליעזר ההוא במעשה ידיו של הקב"ה הוא דכתיב אריב"ל כל העולם כולו מתמצית גן עדן הוא שותה שנאמר (בראשית ב, ז) ונהר יוצא מעדן וגו'	
מפתח	כל העולם כולו מתמצית גן עדן הוא שותה	תענית י:א
	דכתיב אריב"ל כל העולם כולו מתמצית גן עדן הוא שותה שנאמר (בראשית ב, ז) ונהר יוצא מעדן וגומר	
מפתח	אי זהו יחיד ואיזהו תלמיד יחיד כל שראוי למנותו פרנס על הצבור..	תענית י:ב
	אי זהו יחיד ואיזהו תלמיד יחיד כל שראוי למנותו פרנס על הצבור תלמיד כל ששואלין אותו דבר הלכה בלמודו ואומר ואפילו במסכת דכלה	
מפתח	שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויין לישרף	תענית י:ב
	והאמר ר' אלעאי בר ברכיה שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויין לישרף שנאמר (מלכים ב, יא) ויהי המה הולכים (הולך) ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם	
מפתח	פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם	תענית י:ב
	תנא אל תפסיעו פסיעה גסה והכניסו חמה לעיר אל תפסיעו פסיעה גסה דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם	

אמרות והנהגות

מפתח	לעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב	תענית י:ב
	אמר רב לעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב שנאמר (בראשית מד, ג) הבקר אור והאנשים שלחו	
מפתח	המהלך בדרך אל יאכל יותר משני רעבון	תענית י:ב
	אמר רבי חייא המהלך בדרך אל יאכל יותר משני רעבון מאי טעמא הכא תרגימו משום מעיינא במערבא אמרי משום מזוני	
מפתח	כל המרעיב עצמו בשני רעבון ניצל ממיתה משונה	תענית יא:א
	אמר רב כל המרעיב עצמו בשני רעבון ניצל ממיתה משונה שנאמר (איוב ה, כ) ברעב פדך ממות מרעב מיבעי ליה אלא הכי קאמר בשכר שמרעיב עצמו בשני רעבון ניצל ממיתה משונה	
מפתח	פלוגי זה שפירש מן הצבור אל יראה בנחמת צבור	תענית יא:א
	בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהן באין שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם ומניחין לו ידיהן על ראשו ואומרים פלוגי זה שפירש מן הצבור אל יראה בנחמת צבור	
מפתח	וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור	תענית יא:א
	יצער אדם עם הצבור שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור שנאמר (שמות יז, יב) וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת אחת לישב עליה אלא כך אמר משה הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם בצער וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור	
מפתח	כשם שמשלמין שכר לצדיקים לעולם הבא אפילו על מצוה קלה שעושים כן משלמין שכר לרשעים בעולם הזה	תענית יא:א
	כשם שמשלמין שכר לצדיקים לעולם הבא אפילו על מצוה קלה שעושים כן משלמין שכר לרשעים בעולם הזה אפילו על מצוה קלה שעושים	
מפתח	לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו	תענית יא:א
	והאמר ר' אלעזר לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמר (הושע יא, ט) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר	
מפתח	יפה תענית לחלום כאש לנעורת	תענית י:ב
	יפה תענית לחלום כאש לנעורת	
מפתח	אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון	תענית י:ב
	אמר ר' אלעזר אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון שנאמר (יהושע ז, י) ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך	
מפתח	אין אדם חשוב רשאי לחגור שק אלא אם כן נענה כיהורם בן אחאב	תענית י:ב
	אמר ר' אלעזר אין אדם חשוב רשאי לחגור שק אלא אם כן נענה כיהורם בן אחאב שנאמר (מלכים ב, ו, ל) ויהי כשמוע המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו והוא עובר על החומה וירא העם והנה השק על בשרו וגו'	
מפתח	בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן	תענית טו:ב
	רבי אומר בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול שנאמר (ויקרא י, ו) ויאמר משה אל אהרן ולאעזר ולאיתמר ובקללה מתחילין מן הקטן (דאמר מר) בתחלה נתקלל נחש ואחר כך נתקללה חוה ואח"כ נתקלל אדם הא חשיבות	
מפתח	אינו דומה מתבייש מעצמו למתבייש מאחרים	תענית טו:ב
	אמר רבי אבא דמן קסרי אינו דומה מתבייש מעצמו למתבייש מאחרים	
מפתח	אדם שיש בידו עבירה ומתודה ואינו חוזר בה למה הוא דומה לאדם שתופס שרץ בידו...	תענית טז:א
	אמר רב אדא בר אהבה אדם שיש בידו עבירה ומתודה ואינו חוזר בה למה הוא דומה לאדם שתופס שרץ בידו שאפי' טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה זרקו מידו כיון שטבל בארבעים סאה מיד עלתה לו טבילה שנאמר (משלי כח, יג) ומודה ועוזב ירוחם ואומר (איכה ג, מא) נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים	
מפתח	שלשה נקדמה להם חמה בעבורן משה ויהושע ונקדימון בן גוריון	תענית כ:א
	תנו רבנן שלשה נקדמה להם חמה בעבורן משה ויהושע ונקדימון בן גוריון בשלמא נקדימון בן גוריון גמרא יהושע נמי קרא דכתיב (יהושע י, יג) וידם השמש וירח עמד וגו'	
מפתח	לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז	תענית כ:א
	תנו רבנן לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז	

אמרות והנהגות

מפתח	לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז	תענית כ:ב
	נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז ולפיכך זכה קנה ליטול הימנה קולמוס לכתוב בו ספר תורה תפילין ומזוזות	
מפתח	לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס שמא אין עושין לו נס	תענית כ:ב
	דאמר רבי ינאי לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס שמא אין עושין לו נס ואם תימצי לומר עושין לו נס מנכין לו מזכותיו	
מפתח	אין היחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית שמא יצטרך לבריות ואין הבריות מרחמות עליו	תענית כ:ב
	רבי יוסי אומר אין היחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית שמא יצטרך לבריות ואין הבריות מרחמות עליו אמר רב יהודה אמר רב מ"ט דרבי יוסי דכתיב (בראשית ב, ז) ויהי האדם לנפש חיה נשמה שנתתי בך החייה	
מפתח	לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה	תענית כ:א
	אמר רבי אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי והא גרמא ליה ליה והא לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע הא והא גרמא ליה	
מפתח	לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ	תענית כ:ב
	אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו כל הכלים טעונין טבילה ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה (משלי לא, ל) שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ואומר (משלי לא, לא) תנו לה מפרי ידה ויהללוה בשערים מעשיה וכן הוא אומר (שיר השירים ג, יא) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו	
מפתח	זכר צדיק לברכה	תענית כ:א
	אמרו להם להביא גוזלות משובך שלפנינו ובסולמות שעל כתפינו כיון שעברו מהן פירקום והביאום והעלום לירושלים ועליהם ועל כיוצא בהם הוא אומר (משלי י, ז) זכר צדיק לברכה	
מפתח	ושם רשעים ירקב	תענית כ:א
	ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר ושם רשעים ירקב	
מפתח	אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות	תענית כ:א
	אמר אביי תמוז דההיא שתא מלויי מליוה דכתיב (איכה א, טו) קרא עלי מועד לשבור בחורי וכתבי (במדבר יד, א) ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא אמר רבה אמר ר' יוחנן (אותו היום ערב תשעה באב היה אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות	
מפתח	מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב	תענית כ:א
	ובשניה מנלן דתניא מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב אמרו כשחרב בית המקדש בראשונה אותו היום ערב תשעה באב היה ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתה של יהויריב היתה והלויים היו אומר' שירה ועומדין על דוכנם ומה שירה היו אומר' (תהלים צד, כג) וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו עד שבאו נכרים וכבשום	
מפתח	משנכנס אב ממעטין בשמחה	תענית כ:א
	משנכנס אב ממעטין בשמחה	
מפתח	לעולם יעשה אדם עצמו כתלמיד חכם כדי שיתענה	תענית ל:ב
	רשב"ג אומר לעולם יעשה אדם עצמו כתלמיד חכם כדי שיתענה	
מפתח	כל האוכל ושותה בט' באב כאילו אוכל ושותה ביוה"כ	תענית ל:ב
	רשב"ג אומר כל האוכל ושותה בט' באב כאילו אוכל ושותה ביוה"כ	
מפתח	כל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה לעולם	תענית ל:ב
	ר"ע אומר כל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה לעולם	
מפתח	כל העושה מלאכה בט' באב ואינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה	תענית ל:ב
	וחכ"א כל העושה מלאכה בט' באב ואינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה שנא' (ישעיהו סו, י) שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה	
מפתח	כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה	תענית ל:ב
	מכאן אמרו כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה	

אמרות והנהגות

מפתח	לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ	תענית ל:ב
	א"ר שמעון ב"ג לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ: בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה יום שניתנו בו לוחות האחרונות אלא ט"ו באב מאי היא	
מפתח	עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן	תענית ל:א
	אמר רבי אלעזר עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמ' (ישעיהו כה, ט) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו	
מפתח	גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין	מגילה ג:ב
	ואמר רב שמואל בר אבוןא גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין	
מפתח	אין מועד בפני תלמיד חכם	מגילה ג:ב
	ואמר רבה בר הונא אין מועד בפני תלמיד חכם כל שכן חנוכה ופורים	
מפתח	גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה	מגילה ג:ב
	בעי רבא מקרא מגילה ומת מצוה הי מינייהו עדיף מקרא מגילה עדיף משום פרסומי ניסא או דלמא מת מצוה עדיף משום כבוד הבריות בתר דבעיא הדר פשטה מת מצוה עדיף דאמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה	
מפתח	איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין	מגילה ג:ב
	תנינא איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין	
מפתח	אי זו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין	מגילה ה:א
	אי זו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מכאן הרי זה כפר	
מפתח	יגעתי ומצאתי תאמן	מגילה ו:ב
	אמר ר' יצחק אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמן לא יגעתי ומצאתי אל תאמן יגעתי ומצאתי תאמן	
מפתח	אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו	מגילה ו:ב
	ואמר רבי יצחק אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו שנא' (תהלים לז, א) אל תתחר במרעים	
מפתח	מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה	מגילה ו:ב
	והאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנא' (משלי כח, ד) עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו במ	
מפתח	אל תתחר במרעים ואל תקנא בעושי עולה	מגילה ו:ב
	אל תתחר במרעים ואל תקנא בעושי עולה מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות כמרעים ואל תקנא בעושי עולה להיות כעושי עולה	
מפתח	כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים	מגילה י:ב
	אמר רבי יונתן כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים מלן מתמר דכתיב (בראשית לח, טו) ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה משום דכסתה פניה ויחשבה לזונה אלא משום דכסתה פניה בבית חמיה	
מפתח	בשביל עצלות שהיה להם לישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך	מגילה יא:א
	בשביל עצלות שהיה להם לישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך	
מפתח	כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות	מגילה יג:ב
	ואמר רבי אלעזר כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות שנאמר (איוב לו, ז) ויושיבם לנצח ויגבהו	
מפתח	אין הקב"ה מכה את ישראל אא"כ בורא להם רפואה תחילה	מגילה יג:ב
	דאמר ר"ל אין הקב"ה מכה את ישראל אא"כ בורא להם רפואה תחילה שנאמר (הושע ז, א) כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים אבל אומות העולם אינו כן מכה אותן ואח"כ בורא להם רפואה שנאמר (ישעיהו יט, כב) ונגף ה' את מצרים	

אמרות והנהגות

מפתח גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל

מפתח

אמר רבי אבא בר כהנא **גדולה הסרת טבעת** יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל שכולן לא החזירום למוטב ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב

מגילה
יד:א

מפתח שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם דת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו אבל הקדוש ברוך הוא מבלה מעשה ידיו

מפתח

שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו אבל הקדוש ברוך הוא מבלה מעשה ידיו

מגילה
יד:א

מפתח אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך

מפתח

אמר ר' חנינא לעולם **אל תהי ברכת הדיוט** קלה בעיניך שהרי שני גדולי הדור ברכום שני הדיוטות ונתקיימה בהן ואלו הן דוד ודניאל דוד דברכיה

מגילה
טו:א

מפתח אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך

מפתח

אמר ר' חנינא **אל תהי קללת** הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה **(בראשית כ, טז)** הנה הוא לך כסות עינים ונתקיים בזרעה **(בראשית כז, א)** ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו

מגילה
טו:א

מפתח שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם שופת קדרה ואח"כ נותן לתוכה מים

מפתח

אמר ר' חנינא בא וראה **שלא כמדת הקב"ה** מדת בשר ודם מדת בשר ודם שופת קדרה ואח"כ נותן לתוכה מים אבל הקב"ה נותן מים ואחר כך שופת הקדרה לקיים מה שנאמר **(ירמיהו י, ג)** לקול תתו המון מים בשמים

מגילה
טו:א

מפתח כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם

מפתח

אמר רבי חנינא **כל האומר דבר** בשם אומר מביא גאולה לעולם שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי

מגילה
טו:א

מפתח עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק

מפתח

אמר רבי חנינא **עתיד הקב"ה להיות** עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר **(ישעיהו כח, ה)** ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעט **עתידי** **הקב"ה להיות** עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר **(ישעיהו כח, ה)** ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי [וגו'] מאי לעטרת צבי ולצפירת תפארה לעושיין צביונו ולמצפין תפארתו יכול לכל ת"ל לשאר עמו למי שמשים עצמו כשירים ולרוח משפט זה הדין את יצרו וליושב על המשפט זה הדין דין אמת לאמתו ולגבורה זה המתגבר על יצרו משיבי מלחמה שנושאים ונותנים במלחמתה של תורה שערה [אלו ת"ח] שמשכימין ומעריבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות

מגילה
טו:ב

מפתח כל האומר דבר חכמה אפילו באומות העולם נקרא חכם

מפתח

אמר רבי יוחנן **כל האומר דבר** חכמה אפילו באומות העולם נקרא חכם

מגילה
טו:א

מפתח גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות

מפתח

אמר רב יוסף **גדול ת"ת יותר** מהצלת נפשות

מגילה
טז:ב

מפתח גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש

מפתח

רב שמואל בר מרתא **גדול תלמוד תורה** יותר מבנין בית המקדש שכל זמן שברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה

מגילה
טז:ב

מפתח גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם

מפתח

אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא **גדול תלמוד תורה** יותר מכבוד אב ואם שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא נענש דאמר מר למה נמנו שנותיו של ישמעאל כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב

מגילה
טז:ב

אמרות והנהגות

מפתח	אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו	מגילה כב:ב
	אמר רבי אלעזר אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו	
מפתח	הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים	מגילה כה:א
	אמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה	
מפתח	כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כ"ג עם הארץ אותו ת"ח חייב מיתה	מגילה כה:א
	ולא ברכתי לפני כהן למימרא דמעליותא היא והא א"ר יוחנן כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כ"ג עם הארץ אותו ת"ח חייב מיתה שנאמר (משלי ח, לו) כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משנאי	
מפתח	כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו	מגילה כה:א
	אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו שנאמר (מיכה ז, יח) נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע	
מפתח	לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך	מגילה כה:א
	והאמר ר' יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה שנאמר (בראשית כ, טז) הנה הוא לך כסות עינים אל תקרי כסות אלא כסיית עינים	
מפתח	כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן עולם הבא	מגילה כה:ב
	כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר (חבקוק ג, ו) הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות	
מפתח	עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בא"י	מגילה כט:א
	ר"א הקפר אומר עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בא"י שנאמר (ירמיהו מו, יח) כי כתבור בהרים וככרמל בים יבא והלא דברים ק"ו ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבעים בארץ ישראל בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה עאכ"ו	
מפתח	כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר..	מגילה לב:א
	אמר ר' יוחנן כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ, כה) וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים	
מפתח	שני ת"ח שיושבין בעיר אחת ואין נוחין זה את זה בהלכה עליהם הכתוב אומר..	מגילה לב:א
	כדרב משרשיא דאמר שני תלמידי חכמים היושבין בעיר אחת ואין נוחין זה את זה בהלכה עליהם הכתוב אומר וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם	
מפתח	כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום	מגילה לב:א
	אמר ר' יוחנן כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום ערום סלקא דעתך אלא אימא נקבר ערום בלא מצות בלא מצות סלקא דעתך אלא אמר אביי נקבר ערום בלא אותה מצוה	
מפתח	אין שמחה בלא אכילה ושתיה	מועד קטן ט:א
	אלא אמאי היו דואגים התם צורך גבוה הכא צורך הדיוט הכא נמי מיעבד ליעבדו מיכל לא ניכלו ולא לישתו אין שמחה בלא אכילה ושתיה	
מפתח	כל העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ	מועד קטן
	חכמות בחוץ תרונה כדרבא דאמר רבא כל העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ והא כתיב (ישעיהו מח, טז) לא מראש בסתר דברתי ההוא ביומי דכלה	
מפתח	אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתעטף שחורים...	מועד קטן יז:א
	ר' אילעאי אומר אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתעטף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא	

אמרות והנהגות

מפתח	בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני	מועד קטן
	אמר שמואל בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני	
מפתח	אין אדם נחשד בדבר אלא א"כ עשאו	מועד קטן
	א"ר ראובן בן אצטרובילי אין אדם נחשד בדבר אלא א"כ עשאו ואם לא עשה כולו עשה מקצתו ואם לא עשה מקצתו הרהר בלבו לעשותו ואם לא הרהר בלבו לעשותו ראה אחרים שעשו ושמו	
מפתח	כל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלין לו על כל עונותיו	מועד קטן
	שכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלין לו על כל עונותיו	
מפתח	העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע	מועד קטן
	רבי שמעון בן אלעזר אומר העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע למה זה דומה לספר תורה שנשרף שחייב לקרוע	
מפתח	כל המתקשה על מתו יותר מדאי על מת אחר הוא בוכה	מועד קטן
	אמר רב כל המתקשה על מתו יותר מדאי על מת אחר הוא בוכה	
מפתח	כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר	מועד קטן
	דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר	
מפתח	אבל שלשה ימים הראשונים יראה את עצמו כאילו חרב מונחת לו בין שתי יריכותיו	מועד קטן
	אמר רבי לוי אבל שלשה ימים הראשונים יראה את עצמו כאילו חרב מונחת לו בין שתי יריכותיו משלשה עד שבעה כאילו מונחת לו כנגדו בקרן זווית מכאן ואילך כאילו עוברת כנגדו בשוק	
מפתח	למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת	מועד קטן
	א"ר אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת	
מפתח	למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה מה בגדי כהונה מכפרין אף מיתתן של צדיקים מכפרת	מועד קטן
	א"ר אלעזר למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה מה בגדי כהונה מכפרין אף מיתתן של צדיקים מכפרת	
מפתח	קשה יציאת נשמה מן הגוף כציפורי בפי הוושט	מועד קטן
	א"ר חנינא קשה יציאת נשמה מן הגוף כציפורי בפי הוושט רבי יוחנן אמר כפטירי בפי וושט	
מפתח	כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה	מועד קטן
	ואמר רבי לוי כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר (תהלים פד, ח) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון אמר רב חייא בר אשי אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון	
מפתח	איזהו שוטה היוצא יחידי בלילה והלן בבית הקברות והמקרע את כסותו	חגיגה ג:ב
	איזהו שוטה היוצא יחידי בלילה והלן בבית הקברות והמקרע את כסותו	
מפתח	אי זהו שוטה זה המאבד כל מה שנותנים לו	חגיגה א:ד
	אי זהו שוטה זה המאבד כל מה שנותנים לו	
מפתח	כל העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו מיד	חגיגה א:ה
	א"ר חנינא בר פפא כל העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו מיד שנאמר (מלאכי ג, ה) ולא יראוני הא יראוני מוחלין להם מיד	

אמרות והנהגות

מפתח	אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם בשעת מיתה	חגיגה ה:ב
	אמר רב אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם בשעת מיתה	
מפתח	שלשה הקב"ה בוכה עליהן בכל יום על שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק	חגיגה ה:ב
	שלשה הקב"ה בוכה עליהן בכל יום על שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק ועל שאי אפשר לעסוק בתורה ועוסק ועל פרנס המתגאה על הצבור	
מפתח	כל העוסק בתורה אפי' יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה	חגיגה ה:ב
	ר' יוחנן לבי מדרשא ודרש (ישעיהו נח, ב) ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפצון וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו אלא לומר לך כל העוסק בתורה אפי' יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה	
מפתח	כל העובר עבירה אפי' יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה	חגיגה ה:ב
	וכן במדת פורענות דכתיב (במדבר יד, לד) במספר הימים אשר תרתם את הארץ וכי ארבעים שנה חטאו והלא ארבעים יום חטאו אלא לומר לך כל העובר עבירה אפי' יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה	
מפתח	אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד	חגיגה ט:ב
	ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד	
מפתח	כל המסתכל בארבעה דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה מה לפניו ומה לאחור	חגיגה יא:ב
	כל המסתכל בארבעה דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם מה למעלה מה למטה מה לפניו ומה לאחור	
מפתח	כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם	חגיגה יא:ב
	וכל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם	
מפתח	כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום	חגיגה יב:ב
	אמר ר"ל כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ומה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום ובלילה שירה עמי	
מפתח	כל העוסק בתורה בעוה"ז שהוא דומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד לעוה"ב שהוא דומה ליום	חגיגה יב:ב
	אמר ר"ל כל העוסק בתורה בעוה"ז שהוא דומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד לעוה"ב שהוא דומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי	
מפתח	כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים	חגיגה יב:ב
	א"ר לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים שנאמר (איוב ל, ד) הקוטפים מלוח עלי שיח ושרש רתמים לחמם	
מפתח	כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקב"ה נברא ממנו מלאך אחד	חגיגה יד:א
	אמר ר' יונתן כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקב"ה נברא ממנו מלאך אחד שנאמר (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פי כל צבאם	
מפתח	לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה בעלי אמנה	חגיגה יד:א
	והאמר רבא לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה בעלי אמנה שנאמר (ירמיהו ה, א) שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש אם יש עושה משפט מבקש אמונה ואסלח לה	
מפתח	כל העובר עבירה בסתר כאילו דוחק רגלי שכינה	חגיגה יד:א
	דאמר רבי יצחק כל העובר עבירה בסתר כאילו דוחק רגלי שכינה שנא' (ישעיהו סו, א) כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי	

אמרות והנהגות

מפתח	אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורין ויתעטף שחורין...	חגיגה א:זא
	והאמר ר' אלעאי הזקן אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורין ויתעטף שחורין ויעשה מה שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא	
מפתח	כל המסתכל בג' דברים עיניו כהות בקשת ובנשיא ובכהנים	חגיגה א:זא
	דריש לקיש כל המסתכל בג' דברים עיניו כהות בקשת ובנשיא ובכהנים בקשת דכתיב כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם הוא מראה דמות כבוד ה' בנשיא דכתיב (במדבר כז, כ) ונתת מהודך עליו המסתכל בכהנים בזמן שבהמ"ק קיים שהיו עומדין על דוכנן ומברכין את ישראל בשם המפורש	
מפתח	בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם עכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו	חגיגה זא:זא
	רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם עכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו	
מפתח	ת"ח אין אור של גיהנם שולטת בהן	חגיגה זא:זא
	אמר ר"א ת"ח אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא ומה סלמנדרא שתולדת אש היא הסך מדמה אין אור שולטת בו ת"ח שכל גופן אש דכתיב (ירמיהו כג, כט) הלא כה דברי כאש נאם ה' על אחת כמה וכמה	
מפתח	אין אור של גיהנם שולטת בפושעי ישראל	חגיגה זא:זא
	אמר ריש לקיש אין אור של גיהנם שולטת בפושעי ישראל קל וחומר ממזבח הזהב מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים אין האור שולטת בו פושעי ישראל שמלאין מצות כרמון דכתיב (שיר השירים ד, ג) כפלח הרמון רקתך אל תקרי רקתך אלא רקנין שבך על אחת כמה וכמה	
מפתח	אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו	יבמות לז:ב
	דאמר מר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו	
מפתח	כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה	יבמות סב:ב
	א"ר חנילאי כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה בלא שמחה דכתיב (דברים יד, כו) ושמחת אתה וביתך בלא ברכה דכתיב (יחזקאל מד, ל) להניח ברכה אל ביתך בלא טובה דכתיב (בראשית ב, יח) לא טוב היות האדם לבדו	
מפתח	כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו פוקדה נקרא חוטא	יבמות סב:ב
	אמר ריב"ל כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו פוקדה נקרא חוטא שנאמר וידעת כי שלום אהלך	
מפתח	האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו..	יבמות סב:ב
	האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאן סמוך לפירקן עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך	
מפתח	האוהב את שכיניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו	יבמות סב:ב
	האוהב את שכיניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו והמלוה סלע לעני בשעת דחקו עליו הכתוב אומר (ישעיהו נח, ט) אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני	
מפתח	כל אדם שאין לו אשה אינו אדם	יבמות סג:א
	א"ר אלעזר כל אדם שאין לו אשה אינו אדם שנאמר (בראשית ה, ב) זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם	
מפתח	אעשה לו עזר כנגדו זכה עוזרתו לא זכה כנגדו	יבמות סג:א
	מאי דכתיב (בראשית ב, יח) אעשה לו עזר כנגדו זכה עוזרתו לא זכה כנגדו	
מפתח	אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל	יבמות סג:א
	א"ר אלעזר בר אבינא אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל שנאמר (צפניה ג, ו) הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם	

אמרות והנהגות

מפתח	כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם	יבמות סג:א
	ואמר רבי אלעזר כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם שנא' (תהלים קטו, טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם	
מפתח	נאה דורש ונאה מקיים	יבמות סג:ב
	אמרו לו לבן עזאי יש נאה דורש ונאה מקיים נאה מקיים ואין נאה דורש ואתה נאה דורש ואין נאה מקיים	
מפתח	כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים	יבמות סג:ב
	רבי אליעזר כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים שנאמר (בראשית ט, ו) שופך דם האדם באדם דמו ישפך וכתוב בתריה ואתם פרו ורבו	
מפתח	אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף	יבמות סג:ב
	אמר רבי אסי אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנאמר (ישעיהו נז, טז) כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי	
מפתח	אינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע	יבמות סד:א
	שנאמר (בראשית כה, כא) ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו על אשתו לא נאמר אלא לנוכח מלמד ששניהם עקורים היו א"ה ויעתר לו ויעתר להם מיבעי ליה לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע	
מפתח	הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים	יבמות סד:א
	מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים	
מפתח	שלשה סימנים יש באומה זו הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים	יבמות עט:א
	שלשה סימנים יש באומה זו הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים	
מפתח	מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא	יבמות עט:א
	אמר רבי יוחנן מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא	
מפתח	מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא	יבמות עט:א
	אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוידק מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא	
מפתח	כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר	יבמות צז:א
	דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר	
מפתח	כל טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים	יבמות קא:א
	אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים שנא' (בראשית לא, כד) השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע	
מפתח	הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן	יבמות קט:ב
	רבי נתן אומר הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן	
מפתח	לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין יריכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו	יבמות קט:ב
	אמר רבי יונתן לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין יריכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו שנאמר (שיר השירים ג, ז) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל וגו' מפחד בלילות מפחד של גיהנם שדומה ללילה	
מפתח	קשים גרים לישראל כספחת בעור	יבמות קט:ב
	דאמר ר' חלבו קשים גרים לישראל כספחת בעור	

אמרות והנהגות

מפתח	כל שאינו בעשיה אינו בלמידה	יבמות קט:ב
	כל שאינו בעשיה אינו בלמידה	
מפתח	כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה	יבמות קט:ב
	כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה	
מפתח	כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם	יבמות ק"ז:א
	כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם	
מפתח	גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ	כתובות ה:א
	דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב (ישעיהו מח, יג) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב (שמות טו, יז) מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך	
מפתח	מפני מה אוזן כולה קשה והאליה רכה שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה	כתובות ה:ב
	תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אוזן כולה קשה והאליה רכה שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה	
מפתח	כל המנבל פיו ומוציא דבר נבלה מפיו אפילו נחתם לו גזר דינו של שבעים שנה לטובה נהפך עליו לרעה	כתובות ח:ב
	כל המנבל פיו ומוציא דבר נבלה מפיו אפילו נחתם לו גזר דינו של שבעים שנה לטובה נהפך עליו לרעה	
מפתח	לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן	כתובות ח:ב
	תנא משמיה דר' יוסי לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן	
מפתח	כשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפים לאשה	כתובות י:ב
	דתני רבי חייא כשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפים לאשה	
מפתח	כל אשה שדמיה מרובין בניה מרובים	כתובות י:ב
	ותנא משום רבי מאיר כל אשה שדמיה מרובין בניה מרובים	
מפתח	תמרים שחרית וערבית יפות במנחה רעות בצהרים	כתובות י:ב
	תמרים שחרית וערבית יפות במנחה רעות בצהרים אין כמותן ומבטלות שלשה דברים מחשבה רעה וחולי מעים ותחתונות	
מפתח	לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות	כתובות י"א
	ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה אמרו להן ב"ש לב"ה הרי שהיתה חיגרת או סומא אומר' לה כלה נאה וחסודה והתורה אמרה (שמות כג, ז) מדבר שקר תרחק אמרו להם ב"ה לב"ש לדבריכם מי שלקח מקח רע מן השוק ישבחנו בעיניו או יגנונו בעיניו הוי אומר ישבחנו בעיניו מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות	
מפתח	הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים	כתובות ל:א
	הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים שנאמר (משלי כב, ה) צינים פחים בדרך עיקש שומר נפשו ירחק מהם	
מפתח	אל ירהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה	כתובות מו:א
	אמר ר' פנחס בן יאיר אל ירהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה	
מפתח	המבזבז אל יבזבז יותר מחומש שמא יצטרך לבריות	כתובות נ:א
	המבזבז אל יבזבז יותר מחומש שמא יצטרך לבריות	
מפתח	כל המכניס את בנו פחות מבן שש רץ אחריו ואינו מגיעו	כתובות נ:א
	אמר רב קטינא כל המכניס את בנו פחות מבן שש רץ אחריו ואינו מגיעו	

אמרות והנהגות

מפתח	אנחה שוברת חצי גופו של אדם	כתובות סג:א
	אמר רב אנחה שוברת חצי גופו של אדם שנאמר (יחזקאל כא, יא) ואתה בן אדם האנח בשברון מתנים ובמרירות תאנח	
מפתח	אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו	כתובות סג:ב
	אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו	
מפתח	אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו	כתובות סג:א
	אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו	
מפתח	אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו	כתובות סג:ב
	רבותינו חזרו ונמנו שיהו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו ושולחין לה ב"ד הוי יודעת שאפי' כתובתיך מאה מנה הפסדת אחת לי ארוסה ונשואה אפילו נדה אפי' חולה ואפי' שומרת יבם אמר ליה ר' חייא בר יוסף לשמואל נדה בת תשמיש היא אמר ליה אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו	
מפתח	נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים	כתובות סג:ב
	א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים	
מפתח	כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים	כתובות סג:א
	רבי יהושע בן קרחה אומר כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא (דברים טו, ט) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' וכתוב התם (דברים יג, יד) יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים	
מפתח	המסמא את עינו והמצבה את בטנו והמקפח את שוקו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך	כתובות סג:א
	המסמא את עינו והמצבה את בטנו והמקפח את שוקו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך	
מפתח	המקבל צדקה ואין צריך לכך סופו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך	כתובות סג:א
	המקבל צדקה ואין צריך לכך סופו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך	
מפתח	אין אדם דר עם נחש בכפיפה	כתובות עז:א
	אין אדם דר עם נחש בכפיפה	
מפתח	יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא	כתובות פז:א
	יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא	
מפתח	אין אדם דר עם נחש בכפיפה	כתובות פז:ב
	ת"ש אמרו לו לרבי אליעזר אין אדם דר עם נחש בכפיפה	
מפתח	כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד	כתובות צו:א
	אמר רבי יוחנן כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד שנא' (איוב ו, יד) למס מרעהו חסד	
מפתח	כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים	כתובות קה:ב
	כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים	
מפתח	לעולם ידור אדם בא"י אפי' בעיר שרובה עובדי כוכבים ואל ידור בחו"ל ואפילו בעיר שרובה ישראל	כתובות קי:ב
	לעולם ידור אדם בא"י אפי' בעיר שרובה עובדי כוכבים ואל ידור בחו"ל ואפילו בעיר שרובה ישראל	

אמרות והנהגות

מפתח	כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה	כתובות קיא:ב
	שכל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה	
מפתח	כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון	כתובות קיא:א
	אמר רבי אלעזר כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון שנאמר (ישעיהו לג, כד) ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון	
מפתח	כל הקבור בארץ ישראל כאילו קבור תחת המזבח	כתובות קיא:א
	אמר רב ענן כל הקבור בארץ ישראל כאילו קבור תחת המזבח כתיב הכא (שמות כ, כד) מזבח אדמה תעשה לי וכתוב התם (דברים לב, מג) וכפר אדמתו עמו	
מפתח	כל הארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל	כתובות קיא:א
	והאמר מר כל הארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל	
מפתח	כל הדר בבבל כאילו דר בארץ ישראל	כתובות קיא:א
	אמר רב יהודה כל הדר בבבל כאילו דר בארץ ישראל שנאמר (זכריה ב, יא) הוי ציון המלטי יושבת בת בבל	
מפתח	אפילו שפחה כנענית שבא"י מובטח לה שהיא בת העולם הבא	כתובות קיא:א
	אמר ר' אבהו אפילו שפחה כנענית שבא"י מובטח לה שהיא בת העולם הבא כתיב הכא לעם עליה וכתוב התם (בראשית כב, ה) שבו לכם פה עם החמור	
מפתח	כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם	כתובות קיא:א
	א"ר יוחנן כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם	
מפתח	כל המשיא בתו לתלמיד חכם מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה	כתובות קיא:ב
	כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה	
מפתח	עתידין צדיקים שמבצבצין ועולין בירושלים	כתובות קיא:ב
	א"ר חייא בר יוסף עתידין צדיקים שמבצבצין ועולין בירושלים שנאמר (תהלים עב, טז) ויציצו מעיר כעשב הארץ ואין עיר אלא ירושלים שנאמר (מלכים ב יט, לד) וגנתי אל העיר הזאת	
מפתח	עתידין צדיקים שיעמדו במלבושיהן	כתובות קיא:ב
	א"ר חייא בר יוסף עתידין צדיקים שיעמדו במלבושיהן ק"ו מחטה מה חטה שנקברה ערומה יוצאה בכמה לבושין צדיקים שנקברו בלבושיהן על אחת כמה וכמה	
מפתח	טוב המלבין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב	כתובות קיא:ב
	דאמר ר' יוחנן טוב המלבין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב שנאמר ולבן שינים מחלב	
מפתח	דור שבן דוד בא קטיגוריא בתלמידי חכמים	כתובות קיא:ב
	מר רבי זירא אמר רבי ירמיה בר אבא דור שבן דוד בא קטיגוריא בתלמידי חכמים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר צירוף אחר צירוף שנאמר (ישעיהו ו, יג) ועוד בה עשיריה ושה והיתה לבער	
מפתח	עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות	כתובות קיא:ב
	אמר רב עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות שנאמר (יואל ב, כב) כי עץ נשא פריו תאנה וגפן נתנו חילם	

אמרות והנהגות

מפתח	כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים	נדרימ ח:א
	כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים	
מפתח	כל היושב בתענית נקרא חוטא	נדרימ יא
	הלא דברים ק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה מכאן כל היושב בתענית נקרא חוטא והדין קרא בנזיר טמא כתיב משום דשנה בחטא הוא	
מפתח	לעולם אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות	נדרימ כ:א
	לעולם אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות	
מפתח	אל תהי רגיל אצל עם הארץ שסופך להאכילך טבלים	נדרימ כ:א
	ואל תהי רגיל אצל עם הארץ שסופך להאכילך טבלים	
מפתח	אל תהי רגיל אצל כהן עם הארץ שסופך להאכילך תרומה	נדרימ כ:א
	אל תהי רגיל אצל כהן עם הארץ שסופך להאכילך תרומה	
מפתח	אל תרבה שיחה עם האשה שסופך לבא לידי ניאוף	נדרימ כ:א
	ואל תרבה שיחה עם האשה שסופך לבא לידי ניאוף	
מפתח	כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה	נדרימ כ:א
	רבי אחא ברבי יאשיה אומר כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה	
מפתח	כל המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין	נדרימ כ:א
	וכל המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין	
מפתח	הבושה מביאה לידי יראת חטא	נדרימ כ:א
	תניא שמות כ: טז בעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה לבלתי תחטאו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא	
מפתח	כל אדם המתבייש לא במהרה הוא חוטא	נדרימ כ:א
	כל אדם המתבייש לא במהרה הוא חוטא	
מפתח	מי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני	נדרימ כ:א
	ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני	
מפתח	כל אדם שאשתו תובעתו הויין לו בנים שאפילו בדורו של משה רבינו לא היו כמותם	נדרימ כ:ב
	אמר רבי יונתן כל אדם שאשתו תובעתו הויין לו בנים שאפילו בדורו של משה רבינו לא היו כמותם שנאמר דברים א: יג הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וכתוב ואקח את ראשי שבטיכם ולא כתיב נבונים	

אמרות והנהגות

מפתח	צדיקים אומרים מעט ועושין הרבה	נדרימ כא:ב
	צדיקים אומרים מעט ועושין הרבה	
מפתח	הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן	נדרימ כב:א
	ר' נתן אומר הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן	
מפתח	כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו	נדרימ כב:א
	אמר רבי יונתן כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו שנאמר קוהלת יא והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך	
מפתח	אין רעה אלא גיהנם	נדרימ כב:א
	ואין רעה אלא גיהנם שנאמר משלי טז:ד כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה	
מפתח	כל הכועס אפי' שכינה אינה חשובה כנגדו	נדרימ כב:ב
	אמר רבה בר רב הונא כל הכועס אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו שנאמר תהילים י:ד רשע כגובה אפו כל ידרוש אין אלהים כל מזמתי	
מפתח	איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם	נדרימ כב:ב
	רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם	
מפתח	שקולה מצות ציצית כנגד כל מצות שבתורה	נדרימ כה:א
	דאמר מר שקולה מצות ציצית כנגד כל מצות שבתורה	
מפתח	חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כאילו מודה בתורה כולה	נדרימ כה:א
	חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כאילו מודה בתורה כולה	
מפתח	גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות	נדרימ לא:ב
	רבי ישמעאל אומר גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות	
מפתח	דולה מילה שדוחה את השבת חמורה	נדרימ לא:ב
	רבי יוסי אומר גדולה מילה שדוחה את השבת חמורה	
מפתח	גדולה מילה שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה מלא שעה	נדרימ לא:ב
	רבי יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה מלא שעה	
מפתח	גדולה מילה שדוחה את הנגעים	נדרימ לא:ב
	רבי נחמיה אומר גדולה מילה שדוחה את הנגעים	
מפתח	גדולה מילה שכל המצות שעשה אברהם אבינו	נדרימ לא:ב
	רבי אומר גדולה מילה שכל המצות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמל שנאמר בראשית יז:א התהלך לפני והיה תמים	
מפתח	גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו	נדרימ לא:ב
	גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו שנאמר ירמיהו לג:כה כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי	
מפתח	גדולה מילה שכל זכויות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה	נדרימ לא:ב
	ר' יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה שכל זכויות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה שנאמר שמות ד:כד ויפגשהו ה' ויבקש המיתו	

אמרות והנהגות

מפתח	גדולה מילה שאין לך מי שנתעסק במצוות כאברהם אבינו ולא נקרא תמים אלא על שם מילה	נדרימ לב:א
	רבי אומר גדולה מילה שאין לך מי שנתעסק במצוות כאברהם אבינו ולא נקרא תמים אלא על שם מילה שנאמר התהלך לפני והיה תמים (בראשית יז א) וכתוב ואתנה בריתי ביני ובינך (שם פסוק ב)	
מפתח	גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצוות שבתורה	נדרימ לב:א
	גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצוות שבתורה שנאמר כי על פי הדברים האלה וגו' (שמות לד כז)	
מפתח	כל המתמים עצמו שעה עומדת לו	נדרימ לב:א
	אמר רבי הושעיא כל המתמים עצמו שעה עומדת לו שנאמר התהלך לפני והיה תמים (בראשית יז א) וכתוב והיית לאב המון גוים (בראשית יז ד)	
מפתח	כל המנחש לו נחש	נדרימ לב:א
	אמר רבי כל המנחש לו נחש שנאמר כי לא נחש ביעקב (במדבר כג כג) והא בלמ"ד אל"ף כתיב אלא משום מידה כנגד מידה	
מפתח	כל אדם שאינו מנחש מכניסין אותו במחיצה שאפילו מלאכי השרת אין יכולין ליכנס בתוכה	נדרימ לב:א
	אהבה בריה דרבי זירא כל אדם שאינו מנחש מכניסין אותו במחיצה שאפילו מלאכי השרת אין יכולין ליכנס בתוכה שנאמר כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל	
מפתח	אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו	נדרימ לח:א
	אמר ר' יוחנן אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו	
מפתח	כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם	נדרימ מא:א
	כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם שנאמר תהלים מא:ב אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו י"י אין דל אלא חולה שנאמר ישעיהו לח:יב מדלה יבצעני	
מפתח	אין רעה אלא גיהנם	נדרימ מא:א
	אין רעה אלא גיהנם שנאמר משלי טז:ד כל פעל י"י למענהו וגם רשע ליום רעה	
מפתח	אין החולה עומד מחליו עד שמוחלין לו	נדרימ מא:א
	אמר ר' חייא בר אבא אין החולה עומד מחליו עד שמוחלין לו על כל עונותיו שנאמר (תהלים קג, ג): הסולח לכל עוונתי הרופא לכל תחלואיכי	
מפתח	גדול נס שנעשה לחולה יותר מן הנס שנעשה לחנניה מישאל ועזריה	נדרימ מא:א
	אמר ר' חייא בר אבא גדול נס שנעשה לחולה יותר מן הנס שנעשה לחנניה מישאל ועזריה של חנניה מישאל ועזריה אש של הדיוט והכל יכולים לכבותה וזו של חולה של שמים היא ומי יכול לכבותה	
מפתח	כיון שהגיע קיצו של אדם הכל מושלים בו	נדרימ מא:א
	אמר ר' יהושע בן לוי כיון שהגיע קיצו של אדם הכל מושלים בו שנאמר (בראשית ד, יד): והיה כל מוצאי יהרגני רב אמר מן הדין קרא (תהלים קיט, צא) למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך	
מפתח	גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה	נדרימ מט:ב
	גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה	
מפתח	כל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקטיר עליה תרומה	נדרימ ט:א
	דאמר רבי נתן כל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקטיר עליה תרומה	

אמרות והנהגות

מפתח	כל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקטיר עליה	נדרים סב:
	כל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקטיר עליה	
מפתח	כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם	נדרים סב:א
	יוחנן כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם קל וחומר ומה בלשצר שנשתמש בכלי קודש שנעשו כלי חול 'אמר ר' שנאמר (יחזקאל ז, כב) ובאו בה פריצים וחיללוהו כיון שפרצום נעשו חול נעקר מן העולם דכתיב (דניאל ה, ל) בה בליליא קטיל בלשצר המשתמש בכתרה של תורה שהוא חי וקיים לעולם על אחת כמה וכמה	
מפתח	מותר לאדם להודיע על עצמו (שהוא תלמיד חכם) במקום שלא מכירים אותו	נדרים סב:א
	אמר רבא שרי ליה לאיניש לאודועי נפשיה באתרא דלא ידעי ליה דכתיב (מלכים א יח, יב) ועבדך ירא את ה' מנעוריו אלא קשיא דר' טרפון דעשיר גדול היה והוה ליה לפייסיה בדמים רבא רמי כתיב ועבדך ירא את ה' מנעוריו וכתוב (משלי כז, ב) יהלך זר ולא פיך הא באתרא דידיעי ליה הא באתרא דלא ידעי ליה	
מפתח	מותר לתלמיד חכם לאמר תלמיד חכם אני הקדימו לדון את דיני	נדרים סב:א
	אמר רבא שרי ליה לצורבא מרבנן למימר צורבא מרבנן אנא שרו לי תיגראי ברישא דכתיב (שמואל ב ה, יח) ובני דוד כהנים היו מה כהן נוטל בראש אף תלמיד חכם נוטל בראש וכהן מנא לן דכתיב (ויקרא כא, ח) וקדשתו כי את לחם (ה') אלהיך הוא מקריב ותנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה	
מפתח	מותר לתלמיד חכם לאמר איני משלם מס	נדרים סב:ב
	אמר רבא שרי ליה לצורבא מרבנן למימר לא יהיבנא אכרגא דכתיב (עזרא ז, כד) מנדה בלו והלך לא שליט למירמא עליהון	
מפתח	כל אדם שאין לו בנים חשוב כמת	נדרים סב:ב
	והא אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל מקום שנאמר נצים ונצבים אינן אלא דתן ואבירם אלא אמר ר"ל שירדו מנכסיהן ואריב"ל כל אדם שאין לו בנים חשוב כמת שנאמר (בראשית ל, א) הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי	
מפתח	ארבעה חשובין כמת עני ומצורע וסומא ומי שאין לו בנים	נדרים סב:ב
	ארבעה חשובין כמת עני ומצורע וסומא ומי שאין לו בנים עני דכתיב כי מתו כל האנשים מצורע דכתיב (במדבר יב, יב) אל נא תהי כמת וסומא דכתיב (איכה ג, ו) במחשכים הושיבני כמתי עולם ומי שאין לו בנים דכתיב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי	
מפתח	כל הנודר אע"פ שהוא מקיימו נקרא חוטא	נדרים עז:ב
	דתני רב דימי אחוה דרב ספרא כל הנודר אע"פ שהוא מקיימו נקרא חוטא אמר רב זביד מאי קרא (דברים כג, כג) וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא הא לא חדלת איכא חטא	
מפתח	הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה	נדרים פא:א
	הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה שנאמר (במדבר כד, ז) יזל מים מדליו שמהן תצא תורה ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן אמר רב יוסף שלא יאמרו תורה ירושה היא להם	
מפתח	כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין	נזיר ב:א
	מכדי תנא בסדר נשים קאי מאי טעמא תני נזיר תנא אקרא קאי (דברים כד, א) והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וה"ק מי גרם לה לעבירה יין וקאמר כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין	
מפתח	גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה	נזיר כג:ב
	אמר עולא תמר זינתה זמרי זינה תמר זינתה יצאו ממנה מלכים ונביאים זמרי זינה נפלו עליו כמה רבבות מישראל אמר ר"נ בר יצחק גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה	
מפתח	לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן	נזיר כג:ב
	אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן	

אמרות והנהגות

מפתח	כל טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים	נזיר כג:ב
	א"ר יוחנן כל טובתן של רשעים אינה אלא רעה אצל צדיקים שנאמר (בראשית לא, כט) השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע בשלמא רע שפיר אלא טוב אמאי לא אלא לאו ש"מ טובתו רעה היא ש"מ	
מפתח	לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמשתוך שלא לשמן בא לשמן	נזיר כג:ב
	אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצאה ממנו רות	
מפתח	מנין שאין הקב"ה מקפח אפי' שכר שיחה נאה	נזיר כג:ב
	מנין שאין הקב"ה מקפח אפי' שכר שיחה נאה דאילו בכירה דקרייתיה מואב א"ל רחמנא (דברים ב, ט) אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא דלא אבל צעורי צערינן ואילו צעירה דקרייתיה בן עמי אמר ליה (דברים ב, ט) אל תצורם ואל תתגר בם אפילו צעורי לא תצערינן	
מפתח	לעולם יקדים אדם לדבר מצוה...	נזיר כג:ב
	אמר רב לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה זכתה וקדמה ארבעה דורות בישראל למלכות	
מפתח	גדול העונה אמן יותר מן המברך	נזיר סו:ב
	והתניא ר' יוסי אומר גדול העונה אמן יותר מן המברך	
מפתח	כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין	סוטה ב:א
	למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין	
מפתח	אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו	סוטה ב:א
	אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שנא' (תהלים קכה, ג) כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים	
מפתח	ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני	סוטה ב:א
	אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני	
מפתח	אדם עובר עבירה בסתר והקב"ה מכריז עליו בגלוי	סוטה ג:א
	היה רבי מאיר אומר אדם עובר עבירה בסתר והקב"ה מכריז עליו בגלוי שנאמר (במדבר ה, יד) ועבר עליו רוח קנאה ואין עבירה אלא לשון הכרזה שנאמר (שמות לו, ו) ויצו משה ויעבירו קול במחנה	
מפתח	אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות	סוטה ג:א
	ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' (במדבר ה, יב) איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב	
מפתח	אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנסה בו רוח	סוטה ג:א
	תנא דבי רבי ישמעאל אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנסה בו רוח שנאמר ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו מאי רוח רבנן אמרי רוח טומאה רב אשי אמר רוח טהרה	
מפתח	כל העושה מצוה אחת בעוה"ז ממקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב	סוטה ג:ב
	א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז ממקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר (ישעיהו נח, ח) והלך לפניך צדקך	
מפתח	כל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין	סוטה ג:ב
	וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין שנאמר (איוב ו, יח) ילפתו ארחות דרכם	
מפתח	כל האוכל לחם בלא נטילת ידים כאילו בא על אשה זונה	סוטה ד:ב
	אמר לה משמיה דרבי אסי כל האוכל לחם בלא נטילת ידים כאילו בא על אשה זונה שנאמר (משלי ו, כו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם אמר רבא האי בעד אשה זונה עד ככר לחם בעד ככר לחם עד אשה זונה מיבעי ליה	
מפתח	כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם	סוטה ד:ב
	אמר ר"א כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם	
מפתח	כל האוכל פת בלא ניגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא	סוטה ד:ב
	אמר רבי אבהו כל האוכל פת בלא ניגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא שנאמר (יחזקאל ד, יג) ויאמר ה' ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא	

אמרות והנהגות

מפתח	כל אדם שיש בו גסות רוח לבסוף נכשל באשת איש	סוטה ד:ב
	ומאי (משלי ו, כו) ואשת איש נפש יקרה תצוד אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל אדם שיש בו גסות הרוח לבסוף נכשל באשת איש שנא' ואשת איש נפש יקרה תצוד	
מפתח	כל הבא על אשת איש אפילו למד תורה היא תצודנו לדינה של גיהנם	סוטה ב:ד
	ואשת איש נפש יקרה תצוד אמר רבא האי נפש יקרה נפש גבוהה מיבעי ליה ועוד היא תצוד מיבעי ליה אלא אמר רבא כל הבא על אשת איש אפילו למד תורה דכתיב בה (משלי ג, טו) יקרה היא מפנינים מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים היא תצודנו לדינה של גיהנם	
מפתח	כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים	סוטה ב:ד
	א"ר יוחנן כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' הכא (משלי טז, ה) תועבת השם כל גבה לב וכתוב התם (דברים ז, כו) ולא תביא תועבה אל ביתך	
מפתח	כל הבא על אשת איש אפי' הקנהו להקב"ה שמים וארץ כאברהם אבינו לא ינקה מדינה של גיהנם	סוטה ב:ד
	מאי יד ליד לא ינקה אמר רב כל הבא על אשת איש אפי' הקנהו להקב"ה שמים וארץ כאברהם אבינו דכתיב ביה (בראשית יד, כב) הרימותי ידי אל ה' אל עליון קונה שמים וארץ לא ינקה מדינה של גיהנם	
מפתח	כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם	סוטה ב:ד
	אמר רבא כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם	
מפתח	כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף מתמעט	סוטה ה:א
	אמר לה משמיה דרב אמי כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף מתמעט שנאמר (איוב כד, כד) רומו מעט	
מפתח	לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני	סוטה ה:א
	א"ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה	
מפתח	כל אדם שיש בו גסות הרוח ראוי לגדעו כאשירה	סוטה ה:א
	א"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח ראוי לגדעו כאשירה כתיב הכא (ישעיהו י, לג) ורמי הקומה גדועים וכתוב התם (דברים ז, ה) ואשיריהם תגדעון	
מפתח	כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער	סוטה ה:א
	וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער שנא' (ישעיהו כו, יט) הקיצו ורננו שכני עפר שכבי בעפר לא נאמר אלא שכני עפר מי שנעשה שכן לעפר	
מפתח	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל	סוטה ה:א
	ואיתימא רבי אלעזר בא רואה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל אבל מדת הקב"ה אינו כן הוא גבוה ורואה את השפל שנא' (תהלים קלח, ו) כי רם ה' ושפל יראה	
מפתח	כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם	סוטה ה:א
	ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנא' (תהלים קא, ה) מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא אתו לא אוכל	
מפתח	כל אדם שיש בו גסות הרוח אפילו רוח קימעא עוכרת	סוטה ה:א
	כל אדם שיש בו גסות הרוח אפילו רוח קימעא עוכרתו שנאמר (ישעיהו נז, כ) והרשעים כים נגרש ומה ים שיש בו כמה רביעיות רוח קימעא עוכרתו אדם שאין בו אלא רביעית אחת עאכ"ו	
מפתח	אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו כבשר	סוטה ה:א
	אמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו כבשר שנא' (ישעיהו סו, כג) והיה מדי חדש בחדשו [וגו'] יבא כל בשר להשתחוות וגו'	
מפתח	כל השם אורחותיו בעולם הזה זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה	סוטה ה:ב
	ואמר ריב"ל כל השם אורחותיו בעולם הזה זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה שנאמר (תהלים נ, כג) ושם דרך אראנו בישע אלהים אל תקרי ושם אלא ושם דרך	
מפתח	אין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות	סוטה ה:א
	האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה אמר רבה הכא טעמא מאי שמא תצא מב"ד זכאית ויתגרו בה פרחי כהונה התם הא מסתלקא וכי תימא אתי לאיגרווי באחרנית' האמר רבא גמירי דאין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות	

אמרות והנהגות

מפתח	מדה שאדם מודד בה מודדין לו...	סוטה ח:ב
	במדה שאדם מודד בה מודדין לו היא קשטה את עצמה לעבירה המקום נוולה היא גלתה את עצמה לעבירה המקום גלה עליה בירך התחילה בעבירה תחילה ואחר כך הבטן לפיכך תלקה הירך תחילה ואחר כך הבטן	
מפתח	מיום שחרב בהמ"ק אע"פ שבטלה סנהדרין ארבע מיתות לא בטלו	סוטה ח:ב
	תני ר' חייא מיום שחרב בהמ"ק אע"פ שבטלה סנהדרי ארבע מיתות לא בטלו	
מפתח	אין הקב"ה נפרע מן האומה עד שעת שילוחה	סוטה ט:א
	ישעיהו כז, ח בסאסאה בשלחה תריבנה למה לי לכדרב חנינא בר פפא דא"ר חנינא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן האומה עד שעת שילוחה שנאמר בסאסאה בשלחה וגו	
מפתח	אין הקב"ה נפרע מן המלך עד שעת שילוחו	סוטה ט:א
	א"ר חנינא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן המלך עד שעת שילוחו שנאמר בסאסאה בשלחה תריבנה	
מפתח	אין הקב"ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו	סוטה ט:א
	אמר רב המנונא אין הקב"ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו שנאמר (איוב כ, כב) במלאות ספקו יצר לו וגו	
מפתח	כל הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו	סוטה ט:א
	סוטה נתנה עיניה במי שאינו ראוי לה מה שביקשה לא ניתן לה ומה שבידה נטלוהו ממנה שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו	
מפתח	נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבריו ברבים	סוטה י:ב
	אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבריו ברבים מנלן מתמר (בראשית לח, כה) הכר נא	
מפתח	כל השורף תבואתו של חבריו אינו מניח בן ליורשו	סוטה יא:א
	כל השורף תבואתו של חבריו אינו מניח בן ליורשו ואיהו קלייה לדיואב דכתיב (שמואל ב יד, ל) ויאמר אל עבדיו ראו חלקת יואב אל ידי ולו שם שעורים לכו והציתוה באש ויציתו עבדי אבשלום את החלקה באש	
מפתח	לעולם מדה טובה מרובה ממדת פורענות	סוטה יא:א
	ולעולם מדה טובה מרובה ממדת פורענות (שמות ב, ז) ותתצב אחותו מרחוק א"ר יצחק פסוק זה כולו על שם שכינה	
מפתח	כל העוסק בבנין מתמסכן	סוטה יא:א
	דאמר מר כל העוסק בבנין מתמסכן (שמות א, יא) את פיתום ואת רעמסס רב ושמואל חד אמר פיתום שמה ולמה נקרא שמה רעמסס שראשון ראשון מתרוסס וחד אמר רעמסס שמה ולמה נקרא שמה פיתום שראשון ראשון פי תהום בולעו	
מפתח	בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים	סוטה יא:ב
	בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים	
מפתח	כל הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה יריעות	סוטה יא:ב
	א"ר יוחנן כל הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה יריעות שהיו דומין ליריעות	
מפתח	כל העושה דבר ולא גמרו ובא אחר וגמרו מעלה עליו הכתוב על שגמרו כאילו עשאו	סוטה יג:ב
	אמר ר' חמא בר' חנינא משכם גנבוהו ולשכם נחזיר אבידתו קשו קראי אהדדי כתיב (שמות יג, ט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו וכתוב ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל וגו' א"ר חמא בר' חנינא כל העושה דבר ולא גמרו ובא אחר וגמרו מעלה עליו הכתוב על שגמרו כאילו עשאו	
מפתח	זכו שכינה ביניהן לא זכו אש אוכלתן	סוטה יא:ז
	דריש ר"ע איש ואשה זכו שכינה ביניהן לא זכו אש אוכלתן	
מפתח	כל המלמד בתו תורה כאילו מלמדה תפלות	סוטה כ:א
	ר"א אומר כל המלמד בתו תורה (כאילו) לומדה תפלות	
מפתח	חסיד שוטה ורשע ערום ואשה פרושה ומכות פרושין הרי אלו מבלי עולם	סוטה כ:א
	הוא היה אומר חסיד שוטה ורשע ערום ואשה פרושה ומכות פרושין הרי אלו מבלי עולם	

אמרות והנהגות

מפתח	עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה	סוטה כא:א
	עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר (שיר השירים ח, ז) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה	
מפתח	כל המלמד את בתו תורה מלמדה תיפלות	סוטה כא:ב
	ר' אליעזר אומר כל המלמד את בתו תורה מלמדה תיפלות	
מפתח	אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן	סוטה כא:ב
	א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן	
מפתח	אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו	סוטה כא:ב
	א"ר יוחנן אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו שנאמר (איוב כח, יב) והחכמה מאין תמצא	
מפתח	איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית	סוטה כב:א
	איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית בברכותיה דברי ר' מאיר וחכ"א כל שאינו מניח תפילין בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית בבגדו ר' יונתן בן יוסף אמר כל שיש לו בנים ואינו מגדלן ללמוד תורה אחרים אומרים אפילו קורא ושונה ולא שימש ת"ח זהו ע"ה	
מפתח	כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשת לו בהיתר	סוטה כב:א
	דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו קמ"ל תנא התנאים מבלי עולם מבלי עולם ס"ד אמר רבינא שמורין הלכה מתוך משנתן תניא נמי הכי א"ר יהושע וכי מבלי עולם הן והלא מיישבי עולם הן שנאמר (חבקוק ג, ו) הליכות עולם לו אלא שמורין הלכה מתוך משנתן	
מפתח	לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמה בא לשמה	סוטה כב:ב
	אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה	
מפתח	גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה	סוטה לא:א
	רבי שמעון בן אלעזר אומר גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפים דור הכא כתיב (שמות כ, ה) לאלפים לאהבי ולשומרי מצותי והתם כתיב (דברים ז, ט) ולשומרי מצותי לאלף דור	
מפתח	אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין	סוטה לח:ב
	ואמר ריב"ל אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין שנאמר (משלי כב, ט) טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל אל תיקרי יבורך אלא יברך	
מפתח	כל הנהנה מצרי העין עובר בלאו	סוטה לח:ב
	ואמר רבי יהושע בן לוי כל הנהנה מצרי העין עובר בלאו שנאמר (משלי כג, ו) אל תלחם את לחם רע עין וגו' כי כמו שער בנפשו כן הוא אכול ושתה יאמר לך וגו'	
מפתח	אין עגלה ערופה באה אלא בשביל צרי העין	סוטה לח:ב
	וא"ר יהושע בן לוי אין עגלה ערופה באה אלא בשביל צרי העין שנאמר (דברים כא, ז) וענו ואמר ידינו לא שפכו את הדם הזה וכי על לבנו עלתה שזקני ב"ד שופכי דמים הם אלא לא בא לידינו ופטרנוהו ולא ראינוהו והנחנוהו לא בא לידנו ופטרנוהו בלא מזונות לא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה	
מפתח	אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים	סוטה לח:ב
	וא"ר יהושע בן לוי אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים	
מפתח	לעולם תהא אימת צבור עליך שהרי כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי שכינה	סוטה מ:א
	אמר ר' יצחק לעולם תהא אימת צבור עליך שהרי כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי שכינה	
מפתח	כל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם	סוטה מ:ב
	אמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם שנא' (איוב לו, יג) וחנפי לב ישימו אף ולא עוד אלא שאין תפלתו נשמעת שנאמר (איוב לו, יג) לא ישועו כי אסרם	
מפתח	כל אדם שיש בו חנופה אפילו עוברין שבמעיי אמן מקללין אותו	סוטה מ:ב
	אמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה אפילו עוברין שבמעיי אמן מקללין אותו שנא' (משלי כד, כד) אומר לרשע צדיק אתה יקבוהו עמים יזעמוהו לאומים ואין קוב אלא קללה שנא' (במדבר כג, ח) לא קבה אל ואין לאום אלא עוברין שנא' (בראשית כה, כג) ולאום מלאום יאמץ	

אמרות והנהגות

מפתח	כל אדם שיש בו חנופה נופל בגיהנם	סוטה מא:ב
	ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה נופל בגיהנם שנהא' (ישעיהו ה, כ) הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע וגו' מה כתיב אחריו לכן כאכל קש לשון אש וחשש להבה ירפה	
מפתח	כל המחניף לחבירו סוף נופל בידו	סוטה מא:ב
	ואמר רבי אלעזר כל המחניף לחבירו סוף נופל בידו ואם אינו נופל בידו נופל ביד בניו ואם אינו נופל ביד בניו נופל ביד בן בנו שנהא' (ירמיהו כה, ה) ויאמר ירמיה לחנניה אמן כן יעשה ה' יקם ה' את דבריך וכתבי ירמיהו לז, יג ויהי הוא בשער בנימן ושם בעל פקידות ושמו יראה בן שלמיה בן חנניה ויתפש את ירמיהו הנביא לאמר אל הכשדים אתה נופל ויאמר (לו) ירמיה שקר אינני נופל אל הכשדים וגו' וכתבי ויתפש ירמיהו ויביאהו אל השרים	
מפתח	כל עדה שיש בה חנופה מאוסה כנדה	סוטה מא:ב
	וא"ר אלעזר כל עדה שיש בה חנופה מאוסה כנדה שנאמר (איוב טו, לד) כי עדת חנף גלמוד שכן בכרכי הים קורין לנדה גלמודה מאי גלמודה גמולה מבעלה	
מפתח	כל עדה שיש בה חנופה לסוף גולה	סוטה מא:ב
	ואמר ר' אלעזר כל עדה שיש בה חנופה לסוף גולה כתיב הכא כי עדת חנף גלמוד וכתבי התם (ישעיהו מט, כא) ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה ואני שכולה וגלמודה גולה וסורה וגו	
מפתח	ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה כת ליצים וכת חניפים וכת שקרים וכת מספרי לשון הרע	סוטה מא:ב
	א"ר ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה כת ליצים וכת חניפים וכת שקרים וכת מספרי לשון הרע כת ליצים דכתיב (הושע ז, ה) משך ידו את לוצצים כת חניפים דכתיב (איוב יג, טז) כי לא לפניו חנף יבא כת שקרים דכתיב (תהלים קא, ז) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני כת מספרי לשון הרע דכתיב (תהלים ה, ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ה' לא יגור במגורך רע	
מפתח	כל המלוה את חבירו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק	סוטה מא:ב
	אמר רב כל המלוה את חבירו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק	
מפתח	כל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים	סוטה מא:ב
	אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר כל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים שאילמלי ליווהו אנשי יריחו לאלישע לא גירה דובים לתינוקות שנאמר (מלכים ב, כג) ויעל משם בית אל והוא עלה בדרך ונערים קטנים יצאו מן העיר ויתקלסו בו ויאמרו לו עלה קרח עלה קרח אמרו לו עלה שהקרחת עלינו את המקום מאי ונערים קטנים אמר ר' אלעזר שמנוערים מן המצות קטנים שהיו מקטני אמנה תנא נערים היו ובזבזו עצמן כקטנים	
מפתח	לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמה בא לשמה	סוטה מא:א
	אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות ואע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה	
מפתח	לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת...	סוטה מא:א
	לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידיו ולא כיהושע בן פרחיה שדחפו לאחד מתלמידיו בשתי ידיו	
מפתח	כל מי שחטא והחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה	סוטה מא:א
	(מלכים ב, ת, ז) וילך אלישע דמשק למה הלך אמר ר' יוחנן שהלך להחזירו לגחזי בתשובה ולא חזר אמר לו חזור בך אמר לו כך מקובלני ממך כל מי שחטא והחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה	
מפתח	כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה	סוטה מא:ב
	רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה והיינו דאמר ר' אלעזר מאי דכתיב (זכריה ד, ז) כי מי בז ליום קטנות מי גרם לצדיקים שיתבזבו שולחנן לעתיד לבא קטנות שהיה בהן שלא האמינו בהקב"ה	
מפתח	שני תלמידי חכמים המהלכין בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראוין לישרף באש	סוטה מא:ט
	ואמר ר' אילעא בר יברכיה שני תלמידי חכמים המהלכין בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראוין לישרף באש שנאמר (מלכים ב, ג, יא) ויהי המה הולכים הלוך ודבר והנה רכב אש וגו' טעמא דאיכא דיבור הא ליכא דיבור ראוין לישרף	
מפתח	שני ת"ח הדרין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה אחד מת ואחד גולה	סוטה מא:ט
	וא"ר אילעא בר יברכיה שני ת"ח הדרין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה אחד מת ואחד גולה שנאמר (דברים ז, מב) לנוס שמה רוצח אשר ירוצח את רעהו בבלי דעת ואין דעת אלא תורה שנאמר (הושע ד, ו) נדמו עמי מבלי הדעת	
מפתח	כל ת"ח העוסק בתורה מתוך הדחק תפלתו נשמעת	סוטה מא:ט
	אמר ר' יהודה בריה דר' חייא כל ת"ח העוסק בתורה מתוך הדחק תפלתו נשמעת שנאמר (ישעיהו ל, יט) כי עם בציון ישב בירושלים בכה לא תבכה חנון יחנך לקול זעקך כשמעתו ענך וכתוב בתריה (ישעיהו ל, כ) ונתן השם לכם לחם צר ומים לחץ ר' אבהו אומר משביעין אותו מזיו שכינה שנאמר (ישעיהו ל, כ) והיו עיניך רואות את מורוך ר' אחא בר חנינא אמר אף אין הפרגוד ננעל בפניו שנאמר (ישעיהו ל, כ) ולא יכנף עוד מורוך	

אמרות והנהגות

מפתח	כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת	גיטין ז:ב
	אמר רב כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת	
מפתח	בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם	גיטין ז:א
	לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך ביתו והאכילוהו דבר גדול ומנו ר' חנינא בן גמליאל האכילוהו ס"ד השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם צדיקים עצמן לא כ"ש אלא בקשו להאכילו דבר גדול ומאי ניהו אבר מן החי שלח ליה	
מפתח	כל שיש לו קנאה על חבירו ודומם שוכן עדי עד עושה לו דין	גיטין ז:א
	כל שיש לו קנאה על חבירו ודומם שוכן עדי עד עושה לו דין	
מפתח	כל מי שיש לו צעקת לגימא על חבירו ודומם שוכן בסנה עושה לו דין	גיטין ז:א
	כל מי שיש לו צעקת לגימא על חבירו ודומם שוכן בסנה עושה לו דין	
מפתח	כל הגוזז מנכסיו ועושה מהן צדקה ניצל מדינה של גיהנם	גיטין ז:א
	תנא דבי ר' ישמעאל כל הגוזז מנכסיו ועושה מהן צדקה ניצל מדינה של גיהנם משל לשתי רחילות שהיו עוברות במים אחת גזוזה ואחת אינה גזוזה עברה ושאינה גזוזה לא עברה	
מפתח	כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל	גיטין ז:א
	רבן שמעון בן גמליאל דתניא מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח רבי אלעזר אוסר לפי שאין בקיאיין בדקדוקי מצות רשב"ג אומר כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל	
מפתח	הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן	גיטין מו:ב
	ר' נתן אומר הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן	
מפתח	כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת	גיטין ז:א
	דאמר מר כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת	
מפתח	גדולה מלאכה שמחממת את בעליה	גיטין סז:ב
	רב ששת איסק בכשורי אמר גדולה מלאכה שמחממת את בעליה	
מפתח	שלשה דברים מכחישים כחו של אדם ואלו הן פחד דרך ועון	גיטין ע:א
	שלשה דברים מכחישים כחו של אדם ואלו הן פחד דרך ועון פחד דכתיב (תהלים לח, יא) לבי סחרחר עזבני כחי דרך דכתיב (תהלים קב, כד) ענה בדרך כחי עון דכתיב (תהלים לא, יא) כשל בעוני כחי	
מפתח	כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו	קידושין כ:א
	כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו	
מפתח	כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר	קידושין כ:א
	דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר	
מפתח	כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו	קידושין כב:א
	כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו	
מפתח	כל שאינו מלמד את בנו אומנות מלמדו ליסטות	קידושין כט:א
	רבי יהודה אומר כל שאינו מלמד את בנו אומנות מלמדו ליסטות ליסטות ס"ד אלא כאילו מלמדו ליסטות	
מפתח	בן עשרים שנה ולא נשא אשה כל ימיו בעבירה	קידושין כט:ב
	רב הונא לטעמיה דאמר בן עשרים שנה ולא נשא אשה כל ימיו בעבירה בעבירה סלקא דעתך אלא אימא כל ימיו בהרהור עבירה	
מפתח	עד כ' שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון שהגיע כ' ולא נשא אומר תיפח עצמותיו	קידושין כט:ב
	תנא דבי ר' ישמעאל עד כ' שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון שהגיע כ' ולא נשא אומר תיפח עצמותיו	
מפתח	שלשה שותפין הן באדם הקב"ה ואביו ואמו	קידושין ל:ב
	ת"ר שלשה שותפין הן באדם הקב"ה ואביו ואמו בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני	

אמרות והנהגות

מפתח	כל העובר עבירה בסתר כאילו דוחק רגלי שכינה	קידושין לא:א
	אמר ר' יצחק כל העובר עבירה בסתר כאילו דוחק רגלי שכינה שנאמר (ישעיהו סו, א) כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי	
מפתח	ל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ	קידושין לט:ב
	כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ וכל שאינו עושה מצוה אחת אין מטיבין לו ואין מאריכין לו ימיו ואינו נוחל את הארץ	
מפתח	אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא אלו הן...	קידושין לט:ב
	אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא אלו הן כבוד אב ואם וגמילות חסדים והכנסת אורחים והבאת שלום בין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם	
מפתח	שלוחי מצוה אינן נזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן	קידושין לט:ב
	אמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן נזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן	
מפתח	מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה	קידושין מ:א
	מחשבה טובה מצרפה למעשה שנאמר (מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו מאי ולחושבי שמו אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה	
מפתח	מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה	קידושין מ:א
	מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה שנאמר (תהלים סו, יח) און אם ראיתי בלבי לא ישמע השם	
מפתח	חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה	קידושין מ:א
	דאמר מר חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה	
מפתח	כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר	קידושין מ:א
	דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר	
מפתח	נוח לו לאדם שיעבור עבירה בסתר ואל יחלל שם שמים בפרהסיא	קידושין מ:א
	אמר רבי אבהו משום רבי חנינא נוח לו לאדם שיעבור עבירה בסתר ואל יחלל שם שמים בפרהסיא שנאמר (יחזקאל כ, לט) ואתם בית ישראל כה אמר ה' איש גילוליו לכו עבדו [ואחר] אם אינכם שומעים אלי ואת שם קדשי לא תחללו	
מפתח	רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים...	קידושין מ:א
	אמר רבי אלעאי הזקן אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתכסה שחורים ויעשה כמו שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא	
מפתח	כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם	קידושין מ:א
	כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם מה היא רבה אומר זה המסתכל בקשת רב יוסף אומר זה העובר עבירה בסתר לא קשיא הא דמצי כייף ליצריה והא דלא מצי כייף ליצריה	
מפתח	לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי	קידושין מ:ב
	לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה שנאמר (קהלת ט, יח) וחוטא אחד יאבד טובה הרבה בשביל חטא יחידי שחטא אובד ממנו טובות	
מפתח	לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם	קידושין מ:ב
	ר' אלעזר בר' שמעון אומר לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה שנאמר וחוטא אחד כו' בשביל חטא יחידי שעשה זה אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה	
מפתח	צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה איבד את הראשונות	קידושין מ:ב
	ר"ש בן יוחי אומר אפילו צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה איבד את הראשונות שנאמר (יחזקאל לג, יב) צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו	
מפתח	אפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירים לו שוב רשעו	קידושין מ:ב
	ואפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירים לו שוב רשעו שנאמר (יחזקאל לג, יב) ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו	
מפתח	כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ לא במהרה הוא חוטא	קידושין מ:ב
	כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ לא במהרה הוא חוטא שנאמר (קהלת ז, יב) והחוט המשולש לא במהרה ינתק וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ אינו מן היישוב	

אמרות והנהגות

מפתח	למה צדיקים נמשלים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טהרה ונופו נוטה למקום טובא..	קידושין מ:ב
	אמר רבי אלעזר ברבי צדוק למה צדיקים נמשלים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טהרה ונופו נוטה למקום טובא נקצץ נופו כולו עומד במקום טהרה כך הקב"ה מביא יסורים על צדיקים בעולם הזה כדי שיירשו העולם הבא שנאמר (איוב ח, ז) והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד	
מפתח	למה רשעים דומים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טובא ונופו נוטה למקום טהרה...	קידושין מ:ב
	למה רשעים דומים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טובא ונופו נוטה למקום טהרה נקצץ נופו כולו עומד במקום טובא כך הקב"ה משפיע להן טובה לרשעים בעולם הזה כדי לטורדן ולהורישן למדריגה התחתונה שנאמר (משלי יד, יב) יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות	
מפתח	האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב ויש אומרים פסול לעדות	קידושין מ:ב
	האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב ויש אומרים פסול לעדות	
מפתח	כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו מעלה עליו הכתוב כאילו חרשו לכל העולם כולו וזרעו מלח	קידושין ע:א
	אמר רבה בר בר חנה כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו מעלה עליו הכתוב כאילו חרשו לכל העולם כולו וזרעו מלח שנאמר (נחמיה ז, ט) ואלה העולים מתל מלח תל חרשא	
מפתח	כל הנושא אשה לשום ממון הויין לו בנים שאינן מהוגנים	קידושין ע:א
	אמר רב כל הנושא אשה לשום ממון הויין לו בנים שאינן מהוגנים שנאמר (הושע ה, ז) בהשם בגדו כי בנים זרים ילדו	
מפתח	כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב"ה רוצעו	קידושין ע:א
	אמר רב המנונא כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב"ה רוצעו	
מפתח	כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו כשהקב"ה משרה שכינתו מעיד על כל השבטים ואין מעיד עליו	קידושין ע:ב
	אמר רב כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו כשהקב"ה משרה שכינתו מעיד על כל השבטים ואין מעיד עליו שנאמר (תהלים קכב, ד) שבטי יה עדות לישראל אימתי הוי עדות לישראל בזמן שהשבטים שבטי יה	
מפתח	אם ראית כהן בעזות מצח אל תהרהר אחריו	קידושין ע:ב
	דאמר ר' אלעזר אם ראית כהן בעזות מצח אל תהרהר אחריו שנא' (הושע ד, ד) ועמך כמריבי כהן	
מפתח	כשהקב"ה משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל	קידושין ע:ב
	אמר ר' חמא ברבי חנינא כשהקב"ה משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל שנא' (ירמיהו לא, א) בעת ההיא נאם ה' אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל לכל ישראל לא נאמר אלא לכל משפחות [והמה] יהיו לי לעם	
מפתח	זו מעלה יתירה יש בין ישראל לגרים...	קידושין ע:ב
	אמר רבה בר רב הונא זו מעלה יתירה יש בין ישראל לגרים דאילו בישראל כתיב בהו (יחזקאל לז, כז) והייתי להם לאלהים [והמה] יהיו לי לעם ואילו בגרים כתיב (ירמיהו ל, כא) מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם ה' והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים	
מפתח	קשים גרים לישראל כספחת	קידושין ע:ב
	אמר רבי חלבו קשים גרים לישראל כספחת שנאמר (ישעיהו יד, א) ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב כתיב הכא ונספחו וכתיב התם (ויקרא יד, נו) לשאת ולספחת	
מפתח	כשהקדוש ברוך הוא מטהר שבטים שבטו של לוי מטהר תחילה	קידושין ע:א
	כשהקדוש ברוך הוא מטהר שבטים שבטו של לוי מטהר תחילה שנא' (מלאכי ג, ג) וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזיקק אותם כזהב וככסף והיו ל"י מגישי מנחה בצדקה אמר רבי יהושע בן לוי כסף מטהר ממזרים שנאמר וישב מצרף ומטהר כסף	
מפתח	לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו	קידושין פ:ב
	רבי מאיר אומר לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו	
מפתח	אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות	קידושין פ:ב
	אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקיבות	